

Marte Thorsen

Fra Midtøsten til Øst-Europa: Variasjoner i Norges behandling av flyktninger under to krisetider

En kvalitativ studie basert på erfaringene til
ansatte i flykningtjenesten

Masteroppgave i Likestilling og Mangfold

Veileder: Sofia Moratti

Medveileder: Priscilla Marie Ringrose

Mai 2022

Marte Thorsen

Fra Midtøsten til Øst-Europa: Variasjoner i Norges behandling av flyktninger under to krisetider

En kvalitativ studie basert på erfaringene til ansatte i
flyktningtjenesten

Masteroppgave i Likestilling og Mangfold
Veileder: Sofia Moratti
Medveileder: Priscilla Marie Ringrose
Mai 2022

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for tverrfaglige kulturstudier

Kunnskap for en bedre verden

Læringsutbytte

En student som har fullført programmet, forventes å ha oppnådd følgende læringsutbytte, definert i kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse:

Kunnskap

Kandidaten har

- avansert kunnskap om det tverrfaglige kjønnsforskningsfeltets sentrale teorier, debatter og kontroverser
- spesialisert innsikt i så vel historiske som samtidige endringsprosesser knyttet til likestilling og mangfold i det norske samfunnet, i lys av internasjonale og globale kontekster
- kunnskap på høyt nivå om hvordan kjønn som sosial og symbolsk kategori kan virke sammen med andre sosiale og symbolske kategorier og fenomener.

Ferdigheter

Kandidaten kan

- identifisere og arbeide selvstendig med praktiske og teoretiske problemer knyttet til likestilling og mangfold i konkrete samfunnsmessige sammenhenger
- vurdere og benytte relevante metoder og teorier for analyse av kjønn og eventuelt andre sosiale kategorier i spesifikke empiriske problemstillinger
- analysere og forholde seg kritisk til problemstillinger knyttet til forståelser av kjønn, likestilling og mangfold på ulike samfunnsarenaer og derigjennom se og anvende flere tilnæringsmåter

Generell kompetanse

Kandidaten kan

- gjennomføre et selvstendig, avgrenset forsknings- og utredningsarbeid i tråd med gjeldende forskningsetiske normer
- anvende sine kunnskaper og ferdigheter på nye områder i tverrfaglig dialog og samarbeid med andre eksperter
- formidle resultater av eget faglig arbeid muntlig og skriftlig på en selvstendig måte både til eksperter og allmennhet

Sammendrag:

Denne masteroppgaven undersøker jeg hvordan Norge har mobilisert og handlet under to forskjellige flyktningbølger: den europeiske flyktningkrisen i 2015/2016, og flyktningbølgen fra Ukraina i 2022/2023. I 2015/2016 mottok Norge omkring 30 000 flyktninger hovedsakelig fra Midtøsten og Afrika, som var drevet på flykt av konflikter og ustabiliteter i sine hjemland. Norge var et av landene som tok imot flest flyktninger med tanke på innbyggertall, i tillegg bidro Norge med økonomiske midler til land som Hellas og Tyrkia, som var knutepunkter for mottak av flyktninger som dro over havet. Etter knappe syv år invaderte Russland Ukraina og Norge noe som resulterte i at åpnet grensene igjen, og gav ukrainske flyktninger midlertidig oppholdstillatelse. Norge har tatt imot omkring 70 000 ukrainske flyktninger i mai 2024. Studien er en kvalitativ analyse basert på intervjuer med fem ansatte i flyktningtjenesten og utforsker deres oppfatning og erfaringer knyttet til de to ulike flyktningstrømmene. Informantene er fra forskjellige kommuner i Norge, hvorav alle har håndtert flyktninger under begge krisene. Deres erfaringer og opplevelser må derfor sees i sammenheng med hvordan de opplever situasjonen i den aktuelle kommunen hvor de jobber. Det er også viktig å påpeke at det er ulikt antall flyktninger som har bosatt seg i de ulike kommune.

Problemstillingen lyder «I hvilken grad varierer behandlingen av flyktninger som ankom Norge i løpet av 2015/2016 sammenlignet med ukrainske flyktninger som ankom Norge i 2022/2023? Og hvordan kan disse forskjellene forklares og forstås fra ansatte i flyktningtjenestens perspektiv?»

Funnene i oppgaven indikerer at det har vært en varierende mottakelse og behandling av flyktninggruppene, påvirket av ulike faktorer som politiske beslutninger, bolig marked, og samfunnets holdninger. Det kommer særlig til uttrykk hvordan ukrainske flyktninger har fått tilgang på midler, godkjennelser og adgang til arbeidsmarkedet som andre flyktninger ikke har fått mulighet til. Denne studien bidrar til en dypere forståelse av Norges respons på forskjellige humanitære kriser, og hvordan behandlingen av flyktninger reflekteres av sosiale og politiske dynamikker.

Abstract:

This master thesis explores how Norway has mobilized and acted during two different refugee waves: the European refugee crisis in 2015/2016 and the refugee wave from Ukraine in 2022/2023. During 2015/2016 Norway received around 30 000 refugees mainly from the middle east and Africa, escaping from conflict and destabilization in their home countries. Norway was one of the countries who accepted the most refugees in relation to its own population, in addition to contributing financially to countries such as Greece and Turkey which acted as transit ports for refugee reception for refugees coming by sea. Roughly seven years after this Russia invaded Ukraine, and Norway once again opened their border and offered the Ukrainians temporary residence permit. Norway has accepted about 70 000 Ukrainian refugees as of May 2024. This study is a qualitative analysis based on the interviews of five people employed in the Norwegian refugee service and explores their perceptions and experiences related to the two aforementioned refugee waves. My informants are from different municipalities in Norway, where each one has handled refugees during both of the crises. Their experiences must therefore be seen in relation to how they experience the situation in their respective municipality. It is also important to note that the number of refugees differs from the different municipality.

The thesis statement is as follows: "To which degree does the treatment of refugees who came to Norway during the time period 2015/2016 vary compared to the Ukrainian refugees who came to Norway in 2022/2023? How can these differences be understood and explained from the perspective of the staff in the Norwegian refugee service?". The findings in the thesis suggest that there have been variations in the reception and treatment of the refugee groups, affected by different factors such as political decisions, housing market and societal attitudes and beliefs. It is particularly evident how Ukrainian refugees has been given resources, approvals and access to the labor market in ways that other refugees haven't. This study contributes to a wider understanding of Norway's response to different humanitarian crises, and how the treatment of refugees is reflected in social and political dynamics.

Forord:

Arbeidet med denne masteroppgaven har vært krevende og utfordrende, men også inspirerende og interessant. Jeg har nok kjent på de aller fleste følelsene man kan ha under en masterskriving. Denne oppgaven hadde ikke blitt til på egenhånd så jeg ønsker å rette en takk til flere.

Jeg vil starte med å takke alle mine informanter for å ha tatt seg tid i en svært hektisk arbeidshverdag. Uten dere hadde jeg hatt svært lite å jobbe med, så tusen takk. Jeg har satt pris på alle deres perspektiver og kunnskap dere har delt med meg.

Jeg vil også rette en takk til mine veiledere Sofia Moratti og Priscilla Marie Ringrose for gode faglige innspill og veiledning, som har vært helt nødvendig i utarbeidelsen av denne oppgaven.

Ønsker også å takke mine medstudenter for to fine år sammen, dere er en inspirerende gjeng og jeg har lært så mye av dere. Takk til min innspurtsgjeng, Julie, Oliwia og Martyna dere har gjort den krevende innspurten noe lettere. Takk for masse snacks og hjelp når ting har vært utfordrende.

Jeg vil rette en ekstra takk til min medstudent og samboer Oda, tusen takk for middagsdates, masse latter av rare formuleringer, og at jeg har kunne stilt det samme spørsmålet x antall ganger. Takk for at du har gjort kveldsjobbingen mye morsommere rundt det lille bordet vårt!

Den jeg ønsker å rette en særlig takk til er min søster Trine Thorsen. Tusen takk for hvor fantastisk du har vært i denne perioden! Takk for at du har vært en støttespiller, en motivator og spesielt en korrektur leser. Du aner virkelig ikke hvor mye jeg har satt pris på deg denne perioden. Så tusen takk Seestra!

Takk til mamma og pappa for at dere alltid har vært der for meg.

Så vil jeg også rette en takk til min kjære Kjetil, tusen takk for at du alltid har trodd på meg. Hvordan du har hatt evnen til å trekke frem det positive når jeg har sett mørkt på denne masteren det har jeg virkelig satt pris på. Takk for din tålmodighet og raushet i møte med meg.

Marte Thorsen

Trondheim, mai 2024.

Innholdsfortegnelse

Kapittel 1: Introduksjon	1
Innledning.....	1
Politiske forskjeller fra 2015 – 2023	2
Problemstilling.....	2
Beskyttelse.....	3
Loverksforklaring	3
Tidligere forskning på tematikken	5
Kapittel 2: Teori.....	7
Innledning.....	7
Diskursanalyse teori	7
Psykologisk diskursanalyse	8
Sosialkonstruktivisme	8
Kapital.....	8
«Oss og de»	9
Egalitær individualisme	9
Hierarki innad i flyktninggrupper	10
Kapittel 3: Metode.....	11
Valg av metode	11
Rekruttering av informanter.....	11
Datainnsamling.....	12
Gjennomføring av intervjuene	13
Dataanalysering.....	14
Analytisk tilnærming.....	15
Min posisjon i feltet og skapning av materialet	16
Analytisk strategi: psykologisk diskursanalyse	16
Etiske retningslinjer og utfordringer.....	17
Validitet og reliabilitet	17
Kapittel 4: Flyktningtjenestens ansattes perspektiver på gratis tjenester og boligmarkedet ..	18
Introduksjon	18
“Men vi er jo også flyktninger, så hva er forskjellen mellom oss?”	18
“Vi jobber for alle: streben etter likhet i tjenestetilbudet til flyktninger	21

“Små forskjeller”	22
Særbehandling basert på nasjonal bakgrunn.....	23
Oppsummering.....	24
Kapittel 5: Ansattes perspektiver og erfaringer om flyktningers muligheter om utdanning og jobb.....	25
Introduksjon	25
Utforskning av introduksjonsprogrammets effektivitet og varighet, et blikk på varierte behov.....	25
Når flyktningers utdanning møter norske barrierer	28
Kvalifikasjoner i kontrast: Navigering i Norges arbeidsmarked	29
Gapet mellom forventninger og realiteter i integreringsprosessen.....	31
Oppsummering.....	34
Kapittel 6: Ansattes perspektiver på medier og politikk som aktører i opprettholdelsen av forskjellsbehandling blant flyktninggrupper i Norge.....	36
Introduksjon	36
Medias innflytelse på befolkningen.	36
Mangelfull ressursbalansering	37
Lokalsamfunnets fordommer og velvilje.	39
“En annen type flyktning”	40
Utfordringer knyttet til antall bosetninger	42
Oppsummering.....	43
Kapittel 7: Avsluttende refleksjoner	45
Veien videre.....	48
Litteraturliste	49
Vedlegg	54
Vedlegg 1: Forespørsel om deltakelse til studien	54
Vedlegg 2: Intervjuguide.....	55

Kapittel 1: Introduksjon

Innledning

I 2015 ble den pågående flyktningkrisen bredt omtalt i mediene verden over. Det florerte med bilder og overskrifter av mennesker som druknet i Middelhavet, smuglere som tjente seg rike på å ta med 40 mennesker i en gummibåt som var beregnet til 10 mennesker og det ble solgt redningsvester på det svarte markedet hvor innholdet bare var plastikk. Norge valgte å bidra økonomisk samtidig som de innførte strenge lovmessige krav for å gi oppholdstillatelse til de som kom hit. Da Russland invaderte Ukraina, ble hele situasjonen raskt satt på hode, da Europa nå stod ovenfor nok en flyktningkriser. Også denne gang ble mediebildet dekket av mennesker på flykt, bomber og ødelagte bygninger. Både norske politikere og innbyggere startet tidlig med å mobilisere for å kunne bistå Ukraina og befolkningen.

Situasjonene som oppstod under flyktningkrisene, satte dype spor både nasjonalt og internasjonalt. Videre åpnet det også opp en rekke diskusjoner rundt hvorvidt det var likheter og forskjeller i Europas håndtering av disse to krisene. Jeg ble derfor nysgjerrig på å skape innsikt i og forstå hvordan flyktningene som kom til Norge i 2015 opplevde mottakelsen fra landet og dets innbyggere. På lik linje ønsker jeg videre å utforske hvordan ukrainske flyktninger følte seg behandlet og møtt da de søkte tilflukt i Norge. Dette ønsker jeg å finne ut igjennom ansatte i flyktningtjenesten og deres perspektiver på tematikken, ettersom jeg tenker at dette var mennesker som hadde jobbet i spissen under to større flyktningstrømmene som Norge har hatt i moderne tid. Jeg synes det var viktig å undersøke hvordan de opplever hverdagen sin så tett knyttet til flyktninger som kommer til Norge på bakgrunn av krig. Jeg ønsker også å finne ut om Norge har mobilisert seg på samme måte i 2015 som i 2022.

Norge blir ansett som et likestillingsland som legger særlig vekt på likemuligheter og likestilling mellom kjønn. Alle mennesker skal ha like rettigheter og muligheter i samfunnet, uavhengig av kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, alder, etnisitet og religion. Norge er kjent for å ha en velferdsstat hvor likhet er idealet, likevel mener Døving (2022) at Norge også er et land hvor det forekommer rasisme og diskriminering (Døving, 2022). I henhold til Grunnloven § 98 andre ledd skal ingen utsettes for forskjellsbehandling som er usaklig eller uforholdsmessig (Grunnloven, 1814, § 98). Slik forskjellsbehandling forekommer når noe medfører at enkeltpersoner eller grupper blir stilt dårligere eller behandlet verre enn andre i en tilsvarende situasjon. Dette omfatter både direkte diskriminering, der det skjer en åpenbar forskjellsbehandling av personer og indirekte diskriminering, der bestemmelser som tilsynelatende er nøytrale leder til faktisk forskjellsbehandling (Arbeids- og inkluderingsdepartement, 2023).

Problemstilling

For å se nærmere på dette har oppgaven fått følgende problemstilling:

«I hvilken grad varierer behandlingen av flyktninger som ankom Norge i løpet av 2015/2016 sammenlignet med ukrainske flyktninger som ankom Norge i 2022/2023? Og hvordan kan disse forskjellene forklares og forstås fra ansatte i flyktningtjenestens perspektiv?»

Da jeg valgte problemstilling var det viktig å kunne ha en utfyllende nok problemstilling slik at leseren skulle forstå de metodiske og faglige valgene jeg har tatt (Thagaard, 2018). Problemstillingen er med på å belyse hva oppgaven ønsker å utforske (Johannessen et al., 2016).

Jeg har valgt å formulere tre forskningsspørsmål som vil bidra til å besvare problemstillingen. Ifølge Johannessen et al. (2018) representerer disse spørsmålene de sentrale temaene som analysen skal adressere. Et effektivt forskningsspørsmål er et spørsmål hvor svaret ikke er kjent på forhånd, men det skal være mulig å finne svar gjennom forskningen (Johannessen et al., 2018).

For å kunne besvare problemstillingen har jeg valgt ut følgende forskningsspørsmål:

1. Hvordan varierer tilgangen til gratis tjenester og bolig for flyktninger, og hvilke faktorer bidrar til eventuelle forskjeller i tjenestetilbudet de mottar?
2. Hvordan påvirker opprinnelseslandet til flyktnings tilgang til utdanning og arbeidsmarkedet i Norge, og hvilke spesifikke barrierer og muligheten oppstår som et resultat?
3. I hvilken grad var det variasjon i norsk politikk og mediedekningen av flyktningkrisene i 2015, sammenlignet 2022 integrasjon og behandlingen av flyktninger i det norske samfunnet?

Politiske forskjeller fra 2015 – 2023

Når man ankommer Norge som asylsøker har man ikke rett på ordinære trygde og sosialhjelpsytelser. Derimot får man tilbud om å bo på mottak og får ytelse som skal dekke nødvendige utgifter. Disse ytelsene skal være nøkternt men forsvarlig, derimot har det visst seg at flere asylsøkere lever i fattigdom (Lillevik & Tyldum, 2023). Da flyktningkrisen i 2015 inntraff Norge, valgte Norge å nedjustere ytelsene med 30 prosent til asylsøkere, noe som da tilsvarte 41 prosent av sosialhjelpssatsene. Dette var noe justis og beredskapsdepartementet sendte ut på høring for å gjøre Norge mindre attraktivt land å søke asyl i (Justis og beredskapsdepartementet, 2015). Da krigen i Ukraina startet, så vi derimot en endring i form av økning av ytelse til asylsøkere. Den ble da oppjustert og utgjør som tidligere 60 prosent av veiledende sosialhjelpssatser (Lillevik & Tyldum, 2023).

Lillevik og Tyldum (2023) mener at det kan være tre faktorer til at man oppjusterte ytelsene når Ukraina krigen startet. Første er at man anser ukrainerne som legitime og "likere nordmenn" og derfor fortjener like rettigheter som nordmenn. Nummer to er de ukrainerne som ankom Norge gjerne hadde familie eller venner som reagerte på de begrensede ytelsene de fikk og dermed mobiliserte for en endring. Den tredje er at det ikke var samme behov for å avskrekke ukrainske flyktninger som tidligere (Lillevik og Tyldum, 2023).

I 2015 ankom 1 million flyktninger til Europa. Flere druknet i Middelhavet, mens over 30 000 kom seg til Norge (Østby, 2016). Norge var på mange måter ikke forberedt på en slik økning av asylsøkere, derimot mobiliserte landet for å ivareta flyktningene som kom. Den store flyktning krisen ble publisert i norske aviser av hvor mange som druknet i Middelhavet, og hvor forferdelig situasjonen var i flere flyktningleirer. Det ankom et stort antall flyktninger til Europa, noe som medførte en bekymring om hvor mange flyktninger Norge skulle ta imot. Dette medførte en serie av politiske forlik i Norge. Videre hendte det innstramminger andre steder i Europa, og når det ble innstramminger i et land i Europa følget som regel andre land etter (Østby, 2016). Mange argumenterte for at innstrammingerne behøvdes for å få en vellykket og bærekraftig integrering (Statsministerens kontor, 2016). I 2015 var over halvparten av de som søkte asyl menn (UDI, 2015), mens i starten av 2022 var det et større antall kvinner, barn og eldre som ankom Norge, selv om dette har utjevnet seg senere (UDI, u.å.). Norge var en av de europeiske landene som tok imot mest flyktninger ved tanke på folketall tilbake i 2015/2016 (NOU. 2017:2). Norge har igjen innført midlertidig oppholdstillatelse, som har blitt gjort to ganger tidligere, både under masseflukten fra Bosnia tidlig 1990 tallet og Kosovo på slutten av 1990 tallet (UDI, u.å.).

Beskyttelse

Når man skal søke for å få opphold i Norge, er det et søknadskjema som må sendes inn til utlendingsdirektoratet også forkortet som UDI, hvor det blir tatt en vurdering om man oppfølger kriterier som er etablert for å få tilgang til riket. Selv om det er flere grunner som gir godkjent opphold i Norge, kommer jeg først og fremst i denne oppgaven til å fokusere på beskyttelse. Beskyttelse er en vanlig grunn til å søke om opphold i Norge. Mennesker flykter fra hjemlandet grunnet krig, forfølgelse, naturkatastrofer eller andre ekstreme forhold, i håp om å finne trygghet i et annet land. For å søke beskyttelse (asyl) dersom du frykter for forfølgelse eller umenneskelig behandling hjemlandet, må man reise til Norge og søke beskyttelse ved en grenseovergang eller på en flyplass. UDI vurderer nøye hver søknad om beskyttelse for å sikre at de menneskene som trenger det, blir gitt oppholdstillatelse i Norge. Dette inkluderer vurderinger av individuelle risikoer og behov, samt en vurdering av situasjonen i personenes hjemland (Utlendingsdirektoratet, u.å.). Midlertidig oppholdstillatelse er en særordning som tidligere har blitt brukt ovenfor flyktninger fra Bosnia og Kosovo (UDI. u.å.). Flyktningene gis midlertidig opphold uten behandling av de enkelte sakene. Dermed ved innovasjonen i Ukraina, er det nok å vise identifikasjon i Norge om at man er fra Ukraina for å få beskyttelse. I utgangspunktet skal den midlertidige beskyttelsen trekkes tilbake når det blir fred i hjemlandet, og flyktningene skal returnere dit. Dette vilkåret er i midlertidig tidsbegrenset, og hvis krigssituasjonen forsetter lengre enn fire år, vil de kunne få permanent opphold (Brekke et al., 2024, s.21)

Lowerksforklaring

Gjennom tidsepoken jeg har arbeidet med denne masteroppgaven har det vært en utvikling når det kommer til oppholdstillatelse for ukrainske flyktninger. Da jeg startet med oppgaven og under intervjuperioden var situasjonen noe annerledes enn den er i dag. Jeg føler det er viktig å nevne utviklingen, for å kunne gi kontekst til mine informanternes svar som kanskje kunne vært noe annerledes hvis jeg hadde hatt intervju ved et senere tidspunkt.

Ved oppstarten av Ukraina krigen, var det millioner av mennesker som måtte flykte fra Ukraina. Allerede 11.mars 2022 innførte den norske regjeringen midlertidig kollektiv beskyttelse, noe som vil si at det ikke behøvdtes noe individuell vurdering av søknader (Justis og beredskapsdepartementet, 2024). Prosedyren ble endret slik som tilbake på 1990-tallet under konflikten i Kosovo (UDI. u.å).

Et år senere den 24. januar 2023 videreførte regjeringen ordningen om midlertidig oppholdstillatelse for ukrainerne og flyktningene som allerede hadde kommet til Norge, slik at de fikk forlenget oppholdstillatelsen i et år automatisk. Det vil si at ukrainerne ikke behøvde å søke om en forlengelse (Justis og beredskapsdepartementet, 2023).

16.februar 2024 hadde regjeringen en pressemelding som innebar en forlengelse av opphold ytterligere et år til. Derimot ble den noe endret, da regjeringen fattet en beslutning at dersom man har flere statsborgerskap, og en av dem er i et trygt land skal man heller benytte seg av det statsborgerskapet og forlate Norge (Justis og beredskapsdepartementet, 2024).

Jeg ønsker å trekke inn lovverk som er svært relevant til hvorfor mine informanter uttrykker seg på den måten de gjør. Jeg kommer til å ta for meg enkelte paragrafer som § 34 om kollektiv beskyttelse i masse fluktsituasjon, §25 om mål for opplæring i norsk og samfunnsfag, og §20-9 om midlertidig unntak fra loven.

§ 34. Kollektiv beskyttelse i en massefluktsituasjon

Dersom det foreligger en massefluktsituasjon, kan det ifølge denne loven gis kollektiv beskyttelse. Tillatelsen gir ikke grunnlag for permanent oppholdstillatelse, men er gyldig et år om gangen, og kan forlenges inntil tre år. Etter tre år kan det dannes grunnlag for permanent oppholdstillatelse. Og etter fem år med en slik tillatelse skal det gis permanent oppholdstillatelse, så lenge vilkårene står for å inneha tillatelsen (Utenlendingsloven, 2008, § 34)

§ 26 Målgruppe for opplæring i norsk og samfunnsfag

Innvandrere som har fått oppholdstillatelse i Norge og som er mellom 18 og 67 år har rett og plikt til å delta i opplæring i norsk og samfunnsfag (Integreringsloven, 2020. § 26). Formålet med introduksjonsprogrammet er å gjøre integreringsprosessen til flyktninger lettere, innholdet skal bistå flyktninger med overganger til utdanning og arbeid samt norsk og samfunnsopplæring (Kavli, Hagelund & Bråthen, 2007).

Introduksjonsprogrammer ble obligatorisk i 2004 (Lunde, 2023), derimot har det blitt noen endringer ved introduksjonsprogrammet etter Ukraina krigen startet. Til tross for dette er det noe annerledes med ukrainske flyktninger, da de ikke har en plikt til å være på med introduksjons programmet ifølge integrerings loven § 37 c (2020). Mennesker med midlertidig oppholdstillatelse kan delta i introduksjonsgrammet inntil seks måneder dersom de har videregående utdanning eller høyere utdanning fra før. Det vil si at ukrainske flykninger har rett, men ikke plikt til å gjennomføre introduksjonsprogrammet, slik praksisen er ved flyktninger som har fått permanent oppholdstillatelse.

Norge har gir ukrainske flyktninger samme økonomiske fordeler, som andre flyktninger som er midlertidig eller har permanent opphold. Dersom man er 55+ år eller ikke velger å delta i introduksjonsprogrammet vil de få sosial støtte dersom de ikke klarer å forsørge seg selv. (Tyldum, Kjeøy & Lillevik, 2023)

§ 20-9 Midlertidige unntak fra loven

Det har blitt utarbeidet et midlertidig unntak fra loven § 20-9 som tillater kommuner å gjøre unntak fra vanlige søknadsprosesser knyttet til bygge- og arealplanlegging, dersom det blir et akutt behov for å huse et stort antall flyktninger fra Ukraina. Unntaket gjelder for inntil to år, og skal ikke gjøres dersom det er skade på miljø eller kulturminner, fare for liv og helse, ødelegger dyrket eller dyrket jord (Plan og bygningsloven, 2008. §20-9). Dette vil si at man har gjort det lettere for kommuner å kunne etablere boliger, barnehager, omsorgssenteret for ukrainske flyktninger. Ved at kommuner ikke må igjennom en omfattende søknadsprosess vil kommuner rundt i Norge kunne mobilisere mye fortere og få innkvartere flyktninger så fort så mulig dersom det er behov for det.

Definisjon av flyktning

For denne oppgaven opplever jeg det som viktig å forklare begrepet «flyktning». Ifølge FN konvensjonen fra 1951, anses flyktning som: «på grunn av velbegrunnet frykt for å bli forfulgt på grunn av rase, religion, nasjonalitet, medlemskap i en bestemt sosial gruppe eller politisk oppfatning, er utenfor lander der hen er statsborger, og ute av stand til eller, på grunn av frykt, ikke villig til å benytte seg av beskyttelse i hjemlandet» (FN, 2024). FNs definisjon omfatter ikke internt fordrevne, har det blitt vanlig å erkjenne denne gruppen også som flyktninger (Flyktningshjelpen, 2023). Så selv om det er en definisjon på begrepet flyktning, er begrepet noe komplekst og jeg kommer til å undersøke diskursene rundt begrepet flyktning.

Tidligere forskning på tematikken

Det er gjort en del forskning på tematikken som omhandler innvandring, forskjellsbehandling og politikken knyttet til integrering. Dette er noe som har vært på dagsordenen siden arbeidsmigrasjonen på 70-tallet. Til tross for dette er tematikken knyttet til Ukraina krigen nokså fersk og dermed er det noe begrenset forskning på dette feltet.

Hansson og Aarset (2017) har belyst hvordan norske kommuner tar imot flyktninger, og bruker særlig teorien om sosial kapital. Tidligere forskning viser at Skandinavia besitter en høy sosial kapital og det er et resultat av god velferdsstat og frivillighet blant innbyggere. Da den store flyktningekrisen startet i 2015, roset regjeringen norske kommuner og frivillige for å ta ansvar for flyktninger som ankom kommunene. Dette viser at selv om mottak og bosetninger er et nasjonalt ansvar, er det kommunene sitt ansvar å følge opp og integrere flyktningene på best måte. Derimot for å etablere en god sosial kapital spiller lokalsamfunnet en stor rolle ved integreringen (Hansson og Aarset, 2017).

Noen som forsket delvis på tematikken om ukrainerne og ikke-vestlige flyktninger er De Conick (2023). Han belyser hvordan Europa har hatt en positiv respons på å ta imot ukrainske flyktninger, i kontrast til hvordan de håndterte det når afghanere flyktet fra sitt hjemland. Ifølge De Conick (2023) er det flere faktorer som spiller inn her. En sentral observasjon er at det kan være fordi europeere har likhetstrekk med ukrainerne, både når det gjelder religion, hudfarge og deres felles deltakelse i populærkulturelle arrangementer som for eksempel Eurovision, fotball og andre sportslige arrangementer. Artikkelen setter også søkelyset på hvordan Ukraina har tatt et aktivt steg for å bli en del av NATO og EU noe som er verdifullt for europeiske land i møte med ukrainske flyktninger. Derimot med afghanske flyktninger det blitt belyst at både amerikanere og europeere anser dem til å ha et konservativt syn både på likestilling, maktbalanse og seksuell orientering, noe som for

Europa utløses til en symbolsk trussel og dermed utvikles til redusert støtte i møte med afghanske flyktninger (De Conick, 2023).

I Bjånesøy og Bye's (2023) artikkel bygger de videre på forskning om holdninger knyttet til asylsøkere fra 2015 til 2022. De undersøker mobiliseringen rundt dette temaet, inkludert både reformene som ble gjort i 2022 for ukrainske flyktninger og de innstramningene som fant sted i 2015. Resultatene av studien viser en tendens mot en mer ekskluderende holdning i 2015, mens en mer inkluderende tilnærming i 2022 overfor flyktninger. Men også at det ble rettet en mindre skepsis til ukrainske flyktninger enn ved ble gjort ved afghanere og syriske flyktninger som forfatterne særlig har lagt vekt på i denne artikkelen.

Kapittel 2: Teori

Innledning

Formålet med denne oppgaven er å forstå mine informanternes holdninger og meninger knyttet til måten Norge tok imot de to ulike flyktninggruppene i 2015/2016 og 2022/2023. Det teoretiske rammeverket som jeg anvender i denne oppgaven vil jeg ikke si er en spesifikk retning eller fagtradisjon, men jeg har valgt å anvende en kombinasjon av ulike teoretiske og metodiske tilnærminger på oppgaven. Jeg har hentet inspirasjon fra psykologisk diskursanalyse, hvor jeg er inspirert av fortolkningsrepertoar som et verktøy for å avdekke hvordan mine informanter snakker om samme tematikk. Jeg ønsker derimot å si at jeg ikke har gjort noe fullstendig psykologisk diskursanalyse, men har hentet inspirasjon som jeg vil trekke frem i oppsummeringen i analyse kapitlene mine.

Jeg har valgt å ikke bruke subjektposisjon og ideologisk dilemma, selv om det kunne vært spennende å undersøke hvordan de to begrepene kunne vært med å belyse tematikken. Grunnen til at jeg ikke har valgt å ikke bruke subjektposisjon, er på bakgrunn av at subjektposisjon refereres mye til hvilken posisjon informanten inntar i en diskurs, og hvordan posisjonen former hva informanten kommer til å si (Edley, 2001). Selv om dette kunne vært svært interessant å se på, har jeg valgt å fokusere mer på språklige mønstre og repertoarer informantene trekker på.

Jeg har også valgt å ikke benytte meg av ideologisk dilemma da jeg særlig retter fokuset mot delte forståelser og at det ikke forekommer særlig mange ideologiske dilemmaer hos mine informanter. Oppgaven har hentet særlig inspirasjon fra teorier utviklet av Pierre Bourdieu og Marianne Gullestad som jeg vil hevde tilbyr innflytelsesrike perspektiver når det kommer til den sosiale verden og forskjeller som oppstår i det sosiale liv. Mitt teoretiske rammeverk henter også elementer fra sosialkonstruktivismen, da det er spesielt her språket anvendes som et verktøy for å gi mening til verden vi lever i.

Diskursanalyse teori

Diskurs teori tar utgangspunkt i at diskurser skaper en betydning av den sosiale verden, og at vår omtale av samfunnet bidrar til å forme den betydningen og virkeligheten vi har tilgjengelig, språket er aldri stabilt, og vil endres gjennom nye diskurser (Johannessen et al., 2016).

Språk spiller en viktig rolle i skapelsen og opprettholdelsen av sosiale strukturer. Det er derfor naturlig at språk også er sentralt i produksjonen og reproduksjonen av sosial ulikhet (Skrede, 2017). Alle samfunn har ulike måter å anvende språket, som er dermed med på å forme hvordan medlemmene ser virkeligheten på. (Johannessen, et al., 2016). Vi analyserer diskurser ved å identifisere gjentatte mønstre i hvordan vi kommuniserer, både muntlig og skriftlig, som reflekterer et sett av ideer eller en felles forståelsesramme (Johannessen et al., 2018).

Selv om diskursanalyse utgjør flere felt med et bredt spekter av definisjoner (Johannessen et al., 2016), handler det i stor grad om å undersøke hvordan språkbruk er med på å skape mening, maktforhold og identitet i ulike sammenhenger. Diskursanalyse er en kompleks tilnærming som på en kritisk måte "analyserer etablerte tanke- og skrivemåter, og utfordrer tatt-for-gitte antagelser om hvordan verden er eller burde vært" (Johannessen et al., 2018, s. 51). Jørgensen og Phillips (1999), mener diskurs ser en bestemt måte å

prate om og forstå et utsnitt av verden på. Kollektive forestillinger skapes, opprettholdes og speiles gjennom språk (Bratberg, 2017). Johannessen et al., (2016) hevder at det konstrueres diskurser i den sosiale verden, men da språket stadig er i endring vil man aldri kunne fastlåse en betydning. Språket er ustabil, og det pågår en konstant diskurskamp hvor ulike diskurser representerer sin egen sannhet om hvordan man skal snakke om, eller forstå den sosiale verden. Disse diskursene vil derfor konkurrere om å etablere seg som en hegemonisk sannhet. Med andre ord, den sannheten som har mest dominans (Jørgensen & Phillips, 1999).

Psykologisk diskursanalyse

Innenfor psykologisk diskursanalyse finner vi tre sentrale tre begreper. Disse er fortolkningsrepertoar, subjektposisjon og ideologisk dilemma. Ifølge Potter og Wetherell (1987) refererer fortolkningsrepertoar til beskrivelser og talefigurer som i stor grad skiller seg fra hverandre og som ofte er knyttet til metaforer eller levende bilder (Jørgensen & Phillips, 1999, s.124). Det kan beskrives som «*det alle vet*», i og med at det er så innarbeidet og etablert at selv små fragmenter av en samtale kan gjenkjennes av deltakerne, takket være kontekst og anerkjennelse, selv om det noen ganger kan utfordre den aktuelle versjonen av virkeligheten. Edley (2001) forklarer et fortolkningsrepertoar som "The building blocks of conversation, a range of linguistic resources can be drawn upon and utilized in the course of everyday social interaction" (2001, s. 198). Edley (2001) mener det er en felles forståelse når subjektene snakker om samme tematikk på relativ lik måte, gitt at man har samme kulturelle og sosiale rammer. Man kan bruke forskjellige ord, men subjektene i kulturen vil kunne forstå meningen bak det som blir adressert i samtalen. Hvert repertoar representerer en måte å konstruere en virkelighetsversjon på, da språket som brukes former individets oppfatning av virkeligheten (Edley, 2001).

Sosialkonstruktivismen

Som nevnt tidligere er arbeidet mitt preget av et bakteppe av sosialkonstruktivismen som innebærer at språket gir mening til verden. Gjennom dialog og kommunikasjon opprettholdes og skapes betydninger. Det vil ikke nødvendigvis si at det er universelle, og det kan endres over tid (Berger & Luckmann, 1966). Men på bakgrunn av den kulturelle bakgrunnen informantene mine besitter vil de ha en virkelighet som er sosial skapt, men som de anser som sannheten eller virkeligheten (Berger & Luckmann, 1966).

Kapital

Den franske sosiologen Pierre Bourdieu (1986) er en av de fremste når det gjelder teorier om makt, og har bidratt betydelig til forståelsen av makt gjennom sine teorier. Bourdieu argumenterte for at makt og kapital var sammenvevd, og spilte en sentral rolle i sosiale strukturer og individuelle livsmuligheter. Bourdieu (1986) mener det finnes flere former for kapital. Disse er som kjent økonomisk, kulturell og sosial kapital (Wilken, 2006). Disse formene for kapital opererer i samspill og vil påvirke en persons posisjon og muligheter i samfunnet.

Økonomisk kapital handler, ifølge Bourdieu (1986), om en persons materielle ressurser og økonomiske verdier, som for eksempel penger, eiendeler eller eiendom. Denne kapitalformen er med på å gi en person makt i form av muligheten til å kjøpe varer og tjenester, investere i utdanning eller helse og økonomisk innflytelse i samfunnet. Bourdieu understreker også at økonomisk kapital ikke bare omhandler hvor mye økonomiske midler

man besitter, men også denne personens evne til å omsette den økonomiske kapitalen til andre former kapital som for eksempel kulturell kapital.

Når det gjelder kulturell kapital, mener Bourdieu (1986) at dette handler om kunnskap, kompetanse og ferdigheter en person eller en gruppe har innenfor et samfunn. Dette kan inkludere blant annet utdanning, språkkunnskaper og kulturelle referanser. Kulturell kapital er essensielt når det kommer til å forme en persons sosiale identitet, status og muligheter i samfunnet. Den kulturelle kapitalen vil derfor være en viktig faktor i å forstå hvilken posisjon og mulighet et individ har i samfunnet.

Bourdieu (1986) siste kapitalform er den sosiale kapitalen. Denne innebærer det som refererer til det sosiale liv, som ofte omhandler relasjoner med bekjente, familie og venner og hvordan dette resulterer i tilgang til ressurser gjennom deltakelse. Hvordan man akselererer de tilgangene man har til muligheter gjennom bekjentskap er viktig, men hvordan man fungerer i det sosiale liv vil også være avgjørende for den sosiale kapitalen. Denne formen for kapital er viktig for å oppnå mål og suksess i samfunnet. Ved å bruke Bourdieus (1986) kapitalformer kan man trekke linjer til hva den norske befolkningen anser som høy kapital, da det er svært kulturelt betinget i et samfunn. Jeg kommer, gjennom oppgaven, til å bruke kapital formene for å forstå hva mine informanter anser som å være av høyere kapital relatert til flyktningene.

«Oss og de»

Marianne Gullestad (2002) er særlig kjent for sitt verk «*det norske sett med nye øyne*», hvor hun gjør en litt annerledes analyse. Hun utfordrer stereotyper og tradisjonelle forestillinger om det norske samfunnet, ved å undersøke hvordan ulike grupper i Norge oppfatter og erfarer det norske samfunnet. Hun retter et kritisk blikk mot majoriteten i Norge. Ifølge Gullestad (2002) er det et skille mellom «oss» og «dem». «Oss» beskrives som den norske majoritetsbefolkningen anser seg selv som overmakten, det naturlige og det selvfølgelige. Innvandrere til Norge blir på den andre siden ansett som «de» og som det unaturlige og fremmede. Gullestad (2002) mener at «vi» speiler oss i «de» og at dette medfører at «vi» ser oss som moralsk overlegne.

Egalitær individualisme

Gullestad (2002) introduserer også begrepet «*egalitær individualisme*», for å beskrive en sentral verdi i norsk kultur og samfunn. Egalitær individualisme beskrives som en balanse mellom å ønske individuell frihet og selvrealisering og en egalitær tankegang som vektlegger likhet og fellesskap (Gullestad, 1992, 2002). Hun mener at egalitær individualisme står sterkt i Norge, og mener at det norske folk ønsker likhet. Alexis De Tocqueville (1995) mente tilbake på 1800-tallet at ideen om likeverd ofte fører til ideen om likhet. Dette betyr at mennesker ofte må føle seg like for å mene at de "passer sammen". Når Gullestad benytter begrepet egalitær mener hun at det ligger en forestilling om at alle mennesker blir ansett som like og skal ha like muligheter i Norge. Dette manifesterer seg videre i et progressivt skattesystem, offentlige tjenester som gjør det mulig for alle å ha tilgang til utdanning, sosiale goder og nødvendige helsetjenester. Når det er en sammenveving av egalitær individualisme, er det en sosial dynamikk hvor det oppmuntres til å være seg selv samtidig som man ikke skal undergrave andres rettigheter (Gullestad, 1992, 2002).

Gullestad bygger videre på enkelte elementer fra Edward Said (1994) som er kjent fra sin teori om «*orientalisme*». Dette begrepet ble brukt om en form for å beskrive hvordan Vesten konstruerer et bilde av Østen eller «orienten», som ofte blir ansett som underordnet sammenlignet med vestlige kulturer og samfunn. Disse holdningene er preget av stereotyper, fordommer og koloniale forestillinger. Sentralt i Suids (1994) teori står «*de andre*», som refererer til en konstruksjon fra et vestlig perspektiv når man omtaler personer fra Østen. Dette viser til hvordan det vestlige samfunnet definerer seg selv i motsetning til disse konstruerte bildene av Østen. Det resulterer i en selvforståelse fra vesten ved å fremstille «de andre» som radikalt forskjellige. Dette bidrar til å reproducere det vestlige samfunnets egen identitet som rasjonell, moderne og sivilisert. Said hevder altså at denne "*orientalismen*" bidrar til å forvrengte vestlig forståelse av Østen, og til å skape et unyansert og ensidig bilde av regionen. Dette bidrar videre til å opprettholde koloniale maktstrukturer og fremmedgjøre østlig kultur og samfunn for de vestlige.

Said og Gullestad peker begge gjennom sine perspektiver på et skille mellom «*oss*» og «*dem*», noe som er sentralt for hvordan samfunnet konstruerer sin egen identitet og forståelse av andre. Said (1994) argumenterer for at denne fremstillingen Østen som eksotisk og underlegen, bidrar til en forvrengt vestlig forståelse av regioner og opprettholder koloniale matkulturer. Dette danner et bilde av hvordan konstruksjonen av «de andre» bidrar til å skape og opprettholde et skille mellom «*oss*» og «*dem*», og hvordan dette påvirker identitet og maktforhold i samfunnet.

Ved å bruke Gullestad sine perspektiver, kan man trekke linjer til hvilke utfordringer flyktninger står ovenfor i møte med den norske befolkningen. Jeg kommer til å bruke Gullestad sine perspektiver til å belyse hvordan de ansatte belyser flyktnings opplevelser.

Hierarki innad i flyktninggrupper

I "*Distinksjonen*" av Bourdieu (1995), skriver han symbolsk vold, hvor han mener "*smakspreferanser*" er en indikator på individets sosiale posisjon. "*smakspreferansene*" er så dypt forankret inn i et persons liv, gjennom holdninger, den sosiale habitusen og sosialisering innenfor en bestemt gruppe. De som tilhører den dominerende gruppen kan bruke sin makt over lavere klasser, uten at det blir oppfattet som utøvelse av makt. Dette er noe som ikke bare forekommer via staten, men også gjennom ulike sosiale institusjoner som utdanningssystem, medier og kunst. Samspillet mellom ulike sosiale aktører er med på å skape en sosial virkelighet der hierarki og sosiale forskjeller blir normalisert, og noen ganger utvikler seg til hegemoni der det blir ansett som rettferdig og naturlig. Gjennom vellykket institusjonalisering får den dominerende gruppen pålagt andre grupper sin versjon av den sosiale verden (Lo, 2015). Besittelse av symbolsk vold gir en betydelig innflytelse over hvordan samfunnets individer oppfatter virkeligheten, og kan bidra til å styre deres verdier og handlinger. Det hegemoniske aspektet vil ofte medføre at aktørene ikke oppfatter dette som urettferdig eller undertrykkende.

Kapittel 3: Metode

Valg av metode

Denne delen av masteroppgaven vil gi en gjennomgang av de metodiske valgene jeg har tatt i denne studien. Metode, som defineres som en systematisk tilnærming til å samle inn informasjon for å svare på en problemstilling eller gjennomføre en undersøkelse (Dalland, 2017), er av avgjørende betydning for utformingen av oppgaven. Innenfor samfunnsvitenskapen skilles det i hovedsak mellom to tilnærminger: kvalitativ og kvantitativ metode. Jeg bestemte meg tidlig for at jeg ønsket å bruke kvalitativt forskningsintervju som metode for datainnsamling til min masteroppgave. Ifølge Thagaard (2018) kan intervju som metode gi en beredere forståelse av synspunkt, følelser og tanker. Jeg ønsket å utfordre meg selv i denne masteroppgaven og tenkte intervju kunne gi meg nettopp dette, både på grunnlag av jeg ikke har noen forkunnskaper rundt det å intervju andre mennesker, og at jeg følte at intervju ville kunne gi meg relevant erfaring som kan være nyttig videre i livet. Denne tilnærmingen gir meg også muligheten til å dykke dypere inn i fenomenet ved å undersøke andres meninger og opplevelser, og dermed skape et mer detaljert og nyansert bilde. En annen grunn til at jeg valgte å gå for denne metoden, er basert på min problemstilling: *«I hvilken grad varierer behandlingen av flyktninger som ankom Norge i løpet av 2015/2016 sammenlignet med ukrainske flyktninger som ankom Norge i 2022/2023? Og hvordan kan disse forskjellene forklares og forstås fra ansatte i flyktningsjenestens perspektiv?»*. Ettersom jeg ønsket å finne dypere svar om de ansattes subjektive mening samt opplevelser og erfaringer, måtte jeg komme nærmere inn på informantene, noe som kvalitativt intervju tillater i større grad enn kvantitativ metode. Derimot har kvalitativ metode begrensninger, da det ikke er mulig å oppnå et like stort utvalg som ved en kvantitativ spørreundersøkelse (Jacobsen, 2015). Jeg har valgt å ikke bruke kvantitativ metode da det ikke vil kunne gi den samme dybden og detaljene, og som muligens kunne gjort det vanskeligere å besvare problemstillingen i sin helhet. Kvantitativ analyse vil mest sannsynlig kunne innhente komplekse nyanser og detaljer, noe som gjør at det kan bli vanskeligere å forstå emnet eller problemstillingen grundig. Videre tillater kvalitativ metode meg som forsker å få en dypere forståelse av den sosiale konteksten Thagaard (2018).

Rekruttering av informanter

I oppstartfasen av å rekrutteringsprosessen, så jeg for meg at jeg skulle ha informanter som spesifikt jobbet i flyktningsjenesten på Vestlandet. Dette valgte jeg for å kunne snevre inn min masteroppgave og heller kunne sammenligne et lite område. Jeg valgte ansatte i flyktningsjenesten, basert på at deres kvalifikasjoner og arbeidssted var høyst relevant for den informasjonen jeg ønsket å samle inn. Dette var et strategisk valg i forhold til den problemstillingen jeg skal besvare (Thagaard, 2018). Jeg så for meg å intervju seks til åtte personer, som hadde jobbet i flyktningsjenesten siden 2015 til i dag, på bakgrunn av at de da hadde opplevd begge flyktningskrisene og hadde erfaringene til å kunne sammenligne de to. Jeg håpet også at informantene mine hadde varierende arbeidsstillinger, som eksempel avdelingsleder, bosettingsteam og introduksjonsteam. Dette fordi jeg ønsket å se om de opplevde arbeidshverdagen sin på helt forskjellige måter på bakgrunn av at de muligens har andre stillinger eller arbeidsoppgaver. Videre ønsket jeg også å intervju noen som jobbet i store kommuner som bosetter mange flykninger, samt noen i små kommuner som bosetter mindre antall flykninger.

Jeg startet med å sende ut e-post til ulike kommuner, og tok kontakt med de på telefon etter et par dager. Derimot oppdaget jeg fort hvor utfordrende det var å skaffe informanter i offentlig sektor, på grunn av den store arbeidsmengden flyktningtjenesten med bosetninger av ukrainske flyktninger. Jeg fikk svar fra flere kommuner at de dessverre ikke hadde mulighet på grunn av at de allerede var i en tidsklemme med mange arbeidsoppgaver. Hele rekrutteringsprosessen min ble en lang affære. Da jeg oppdaget at flere kommuner ikke hadde kapasitet til å stille til intervju, valgte jeg å utvide mitt primære utvalg. Jeg valgte å legge ut et innlegg på Facebook for å verve informanter. Dette gjorde jeg for å forsøke å bruke mitt allerede etablerte nettverk. Dette var noe som funket til en viss grad. Det var mange som kontaktet meg, som enten hadde jobbet med flyktninger, kjente til noen, eller som kom med tips til hvem jeg burde kontakte. Den eneste utfordringen med dette var at det var bare en som faktisk jobbet i flyktningtjenesten og passet inn i den kategorien jeg trengte av informanter. Jeg innså at det var mange som var villig til å hjelpe, men dessverre ikke besatt den kunnskapen som jeg nødvendigvis trengte til min mastergrad. Derimot ga det meg mye motivasjon til å fortsette å kontakte kommuner.

Til slutt lyktes jeg med å få positiv respons fra fem informanter til min masteroppgave. Alle disse informantene er kvinner som har vært ansatt i flyktningtjenesten fra før 2015. Dette var avgjørende for å sikre at de hadde erfaring fra både flyktningkrisen i 2015 og situasjonen i 2022, noe som var essensielt for oppgavens formål. Dermed ble utvalget noe snevert og jeg måtte benytte meg av tilgjengelig utvalg, som vil si at informantene er relevante for problemstillingen, og utvalget ble resultatet av at det var de som var tilgjengelig (Thagaard, 2018) og hadde kapasitet til å stille til intervju.

Informantene har en variert aldersspredning, fra 30- til 60-årene, og har ulike arbeidsoppgaver innenfor flyktningtjenesten. Jeg klarte å kontakte en informant bosatt i en stor kommune i Norge, som var spesielt interessant å intervju på grunn av den store tilstrømningen av flyktninger til kommunen. Jeg har informanter fra ulike kommuner i Norge, hvor de aller fleste bor i en mellom stor kommune, men har også en fra en stor kommune og en liten. Dette har gitt meg interessant materiale, som belyser hvor annerledes det kan være fra kommune til kommune i Norge.

For å ivareta deres personvern og anonymitet har jeg gitt dem fiktive navn: Sara, Stina, Ane, Julie og Mari. Sara jobber hovedsakelig i introduksjonsprogrammet i en stor kommune, mens Stina også jobber i introduksjonsprogrammet, men i en mellomstor kommune. Ane arbeider med integrering i en annen mellomstor kommune, mens Julie og Mari jobber med henholdsvis bosetning og integrering i små kommuner. Grunnen til at jeg har valgt å bruke fiktive navn på mine informanter er for at leseren skal kunne skille de ulike informantene, samt beskytte deres privatliv gjennom å anonymisere dem. Videre gir disse fiktive navnene leseren en bedre forståelse ved at de har ulike arbeidsoppgaver og kommer fra varierte kommuner ved tanke på antall bosetninger. Ifølge (Lofland et al., 2006) kan pseudonym hjelpe analytikeren og leseren til å heller fokusere på hva informanten sier isteden for å fokusere på hvem som sier det.

[Datainnsamling](#)

Jeg utviklet en intervjuguide som omfattet alle tematikkene jeg ønsket å utforske. Under utarbeidelsen av en intervjuguide, er det vanlig for forskeren å utvikle noen temaer som naturlig hører sammen med den overordnede problemstillingen. I tillegg vil den også inneholde underspørsmål, slik at informanten kan utdype ytterligere (Johannessen et al., 2016). Jeg anvendte denne guiden for å stille de samme spørsmålene til hver informant,

noe som muliggjorde en sammenlignende analyse av fenomenet basert på deltakerne synspunkter, derimot var det noe varierende på hva informantene pratet mest om. Spørsmålene ble utformet for å unngå ja eller nei svar, slik at informantene har mulighet til å gi utdypende svar. Jeg valgte også legge til noen oppfølgingsspørsmål underveis dersom informantene slet med å svare på spørsmålene eller for å gi noe mer dybde til svarene. Jeg valgte å dele intervjuguiden inn i tre deler. Den første delen besto av spørsmål som omhandlet deres oppfatning og erfaring med hvordan det var å jobbe i flyktnings-tjenesten. Den neste delen av hvordan deres opplevelser har vært knyttet til de ulike flyktningsbølgene. Og siste delen omhandlet om de opplever noen forskjell på flyktingene og de tilbudene som Norge tilbyr dem. Det var denne delen som inneholdt mye av det som Johannessen et al., (2016) omtaler som nøkkelspørsmål, eller kjernen av intervjuguiden.

Underveis i intervjuprosessen oppdaget jeg at det å forholde seg til et strukturert intervju var utfordrende. Dette skyldtes at det følte seg unaturlig å hoppe fra ett spørsmål til et annet når informantene berørte temaer som var relevante for andre spørsmål. Videre gir kvalitativ metode forskeren fleksibiliteten til å tilpasse seg endringer underveis i forskningsprosessen. Ettersom at informantene mine ofte svarte svært vidt på spørsmålene mine, valgte jeg å fortsette på den «tråden» når informantene først var inne på tematikken. Jeg endret derfor raskt over til å forandre min intervjuemetode til et semistrukturert intervju. Ifølge Kvale og Brinkmann (2009, s.325) er et semistrukturert intervju karakterisert som en planlagt, men også fleksibel samtale. Hensikten med intervjuet er å få innsikt i de som intervjues livsverden og tolke meningene bak de fenomenene som beskrives. Dette resulterte i at intervjuene mine ikke ble helt like, da jeg opplevde selv at flyten og dybden i intervjuene ble bedre av å følge samtalen (Kvale og Brinkmann, 2009). Videre mener også Johannessen et al., (2016) at erfaringer og oppfatninger kommer bedre til dersom informantene får være delaktige i å bestemme hva som blir tatt opp, noe jeg også selv følte under intervjuene. Det å benytte semistrukturert intervju er noe som er med på å styrke reliabiliteten, ettersom ledende spørsmål kan resultere i at forskeren skaper en forventning rundt svarene til informantene (Kvale og Brinkmann, 2009). Ved å la informantene prate mer fritt, vil jeg i større grad utelate at de svarer noe som de opplever at jeg ønsker at de skal svare.

Gjennomføring av intervjuene

Når man utfører et intervju, har forskeren og informantene to ulike roller. Hvordan forskerens rolle oppfattes avhenger av flere ulike faktorer, som for eksempel personlige egenskaper og ytre kjennetegn som eksempelvis alder, kjønn, og sosial bakgrunn (Thagaard, 2018). Hvordan informantene oppfatter min rolle som forsker vil kunne påvirke vår interaksjon på bakgrunn av hva hen ønsker å dele med meg. I tillegg kan vi også ha ulike verdensbilder. Derfor er det viktig å ikke bare være oppmerksom på hvordan ting fortelles, men også tenke på bakgrunnen til personen som forteller, med andre ord informantens posisjon i samfunnet (Staubæs & Søndergaard, 2005).

Nesten alle av mine informanter hadde stilt opp til intervju for mastergrad eller phd oppgave før, og var godt kjent med hvordan man driver forskning. Til tross for dette informerte jeg at de til enhver tid kunne trekke seg fra forskningen, og at de ville være anonyme i selve oppgaven. I tillegg fortalte jeg at jeg under intervjuene ikke ville være delaktig i samtalen, men heller lytte til deres utsagn. Dette var for at jeg ikke skulle påvirke det informantene sa til meg. Jeg opplevde ikke at det forelå noen spørsmål eller skepsis

rettet mot meg som forsker. Derimot syns mange av informantene at dette var en viktig problemstilling jeg hadde i min masteroppgave, og var villige til å dele sine synspunkter på problemstillingen. Det som imidlertid kanskje påvirket min rolle som intervjuer, var at alle informantene mine var eldre enn meg, som var en selvfølge da informantene mine måtte ha jobbet i flykntningstjenesten siden 2015. Dette var noe jeg opplevde som utfordrende, jeg syntes det var problematisk å bryte inn og styre informantene inn på spørsmålene igjen. Resultatet var at det hendte at mine informanter pratet om tematikker som ikke var svært relevant til min oppgave. Derimot lot dette meg også få en dypere innsikt i deres tanker om et gitt tema, noe jeg gjerne ikke hadde fått dersom jeg hadde styrt samtalen etter intervjuguiden.

En annen utfordring var å komme i kontakt med informantene, men da vi først hadde klart å avtale tidspunkt var alle veldig positive. Samtlige av mine intervjuer ble gjennomført på Microsoft Teams, eller over telefon. Dette ettersom alle mine informanter bodde på ulike steder i Norge, ble det utfordrende å kunne ha intervjuene fysisk. I etterkant har jeg reflektert over om dette kan ha påvirket studien noe. Derimot kan det skape noen utfordringer for å etablere et godt forhold mellom meg som forsker og intervjuobjektet (Skilbrei, 2019). Rent praktisk ble rekrutteringen enklere, ettersom de digitale verktøyene tillater oss å ha møter forskjellige steder i landet. Dette sørget for at jeg ikke måtte begrense meg til et område, og lot meg nå et bredere spekter av informanter. Likevel kan det hende at svarene ville blitt noe annerledes dersom vi hadde møttes fysisk. Et fysisk møte kunne muligens ha bidratt til å etablere en tryggere relasjon mellom meg som forsker og informantene mine, noe som potensielt kunne ha påvirket dynamikken oss imellom. Ifølge Johannessen et al. (2016) er det gunstig å la informanten bestemme lokasjonen for intervjuene, da dette kan resultere i at de er mer avslappet.

For å kunne bearbeide informasjonen i etterkant, ble alle intervjuene tatt opp med lydopptaker. Disse lydopptakene lagres elektronisk, og er derfor å anse som personopplysninger. For å unngå at disse var identifiserbare, lagret jeg dem med navn «informant 1», «informant 2». I tillegg ble også lydopptakene slettet etter at jeg var ferdig med å transkribere dem. På tidspunktet jeg hadde intervjuene med informantene mine, var de på jobb. Dette medførte at vi hadde satt av en spesifikk tidsramme i forkant av intervjuene. Jeg informerte alltid i forkant at dersom intervjuet gikk over tiden, så var det greit at de ga beskjed dersom de måtte avbryte. Det var flere som hadde mulighet til å gå på overtid, noe som var fint ettersom jeg opplevde at det å gå i dybden på spørsmålene mine fort gjorde at vi gikk noe på overtid. Dette skapte en stressfaktor for meg, ettersom jeg under intervjuene følte et behov for å prioritere de mest essensielle spørsmålene til mastergraden min. Dette resulterte også i at jeg fryktet for at jeg ikke ville få like utfyllende svar som ønsket på alle spørsmålene mine. Etter å ha opplevd dette under to av mine intervjuer, begynte jeg å informere om at intervjuet vil ta mellom 45-60 minutter, fremfor 30-45 som jeg hadde informert om tidligere. Dette ga meg et større spillerom, og en følelse over å ha bedre kontroll over intervjuene og intervjuguiden. Derimot, dersom jeg opplevde at noen gikk over tiden, lot jeg informanten prate uforstyrret slik at jeg ikke gikk glipp av verdifull informasjon.

Dataanalyse

Etter hvert intervju startet jeg raskt med transkripsjonene, slik at jeg skulle huske flest mulig detaljer om hvordan informantene ordla seg og fremsto under intervjuet. Da jeg startet å transkribere mine intervjuer, var jeg svært opptatt av å identifisere hva

essensen til hva informanten prøvde å formidle. Da jeg hørte på intervjuene var jeg opptatt av å høre gjennom flere ganger, for å ikke miste verdifull informasjon. Ifølge Johannessen et al. (2016) burde man identifisere spesielle mønstre for å danne et overblikk.

Under transkriberingen skrev jeg ordrett hva mine informanter sa, sånn at jeg kunne identifisere når informantene virket usikre eller ikke hadde noe konkret svar på spørsmålet. Jeg fikk råd fra mine veiledere om å ikke endre hvordan informantene mine ordla seg under transkriberingen, da det kunne være svært nyttig å analysere. Derimot har jeg valgt å ikke ta med når informantene mine bruker ord slik som: «*eh*», «*hmm*» eller andre ordlyder som ikke er relevant til oppgaven. For å allikevel kunne vise konteksten, har disse blitt erstattet med [...]. Mine veiledere belyst hvor viktig det kan være å ha med ufullstendige setninger, da det kan vise til hvordan informantene mine prater om et spesifikt fenomen. På den måten er det også lettere å identifisere når en informant er usikker eller ikke har en mening om temaet, eller når de får et spørsmål som de synes er svært spennende eller de har mange meninger om. Disse analysene kan gi en større dybde til min oppgave. Derfor vil enkelte sitater i min oppgave være påvirket av et språklig ordbruk, som kan resultere i at setningene ikke er korrekt grammatisk oppbygget.

Da jeg hadde fullført alle intervjuene mine, skulle jeg kategorisere materialet mitt, eller ifølge Postholm (2010) koding. Jeg gikk nøye til verks for å finne tematikker som gikk igjen hos informantene mine. Jeg laget ulike temaer som for eksempel «*bolig*» hvor jeg tok inn flere sitat som omhandlet nettopp bolig, for å lage orden i materialet mitt.

Analytisk tilnærming

Tematisk analyse er en tilnærming som omhandler å strukturere og kategorisere materialet. Når man går igjennom materialet ser man etter tematikker eller trender som går igjen hos informantene, og sorterer dette deretter inn i kategorier. I min mastergrad har jeg utført en form av tematisk analyse.

Ifølge Johannessen et al. (2018) er det fire steg man skal utføre under en slik analyse. Slik som Johannessen et al., tar jeg utgangspunkt i en forenklet utgave av psykologene Virginia Braun og Victoria Clarke (2006) sin oppskrift på tematisk analyse. Ifølge Braun og Clarke (2006) er det fire steg for utførelse av tematisk analyse. Jeg ønsker også å informere at jeg ikke har fulgt denne punktvis, men derimot gått litt frem og tilbake mellom stegene.

Det første steget er forberedelser, i denne fasen er det viktig og får et overblikk over materialet og hva det ble pratet om og ikke. I dette steget, leste jeg flere ganger alt av materialet for å virkelig kunne forstå essensen av hva materialet gav innsikt i. Andre steg er koding, i kode prosessen handler det hovedsakelig om å fremheve og finne ord på viktige poenger. Her oppdaget jeg særlig ulike temaer som flere av informantene snakket om, og dermed fant jeg ulike temaer som jeg mente var viktig for oppgaven. Steg tre er kategorisering hvor jeg sorterte dataene inn i overordnet temaer, slik som bolig og gratis tjenester, utdanning og arbeid og politikk og media. I denne prosessen har jeg delt materialet inn i hoved temaer som komplementerer hverandre. Steg fire er analyse, som hos Braun og Clark (2006) er kalt rapportering. Det er den fasen hvor jeg legger frem funnene mine i analysekapitalene som er med på å besvare mine forskningsspørsmål. Jeg har valgt å ikke bare bruke tematisk analyse i min oppgave, da tematisk analyse vier lite oppmerksomhet til språk, form eller interaksjon. Min oppgave er mye basert på tolkning av informantenes meninger og måter å uttrykke seg på, noe som gjør at det å

benytte tematisk analyse er noe jeg opplever for snevert og ikke gitt meg rom til å gå i dybden på hva informantene sier. Ved tematisk analyse kan det virke som om meninger og perspektiver til informantene har dukker opp av intet sted, uten noen form for påvirkning. Derimot mener jeg at meninger skapes i fellesskap mellom forsker og informant (Thagaard, 2018)

Min posisjon i feltet og skapning av materialet

Ifølge Skilbrei (2019) har forskere med seg ulike motiver, blinde flekker og verdier, inn i en forskning. Selv om ønsket og intensjonen er objektivitet, vil det alltid forekomme personlige verdier og motiver. Ifølge Kaldal (2003) mener at forskere er styrt av konvensjoner. Det forskeren har med seg inn i et prosjekt vil alltid være tett knyttet med kulturen man kommer fra, som menneske, men også forsker. Ved tematikken jeg har valgt, kan det drøftes om min posisjonering til tematikken er noe utfordret. Dette er fordi tematikken er noe som har interessert meg i mange år, og jeg har alltid ønsket å studere denne tematikken videre. Derimot føler jeg det er viktig å nevne at min posisjon som en hvit, norskfødt kvinne vil ha begrensninger knyttet til materialet. Selvrefleksjon rundt min posisjon har dermed vært viktig i utarbeidelsen av oppgaven. Jeg har dermed prøvd å ta et nokså nøytralt standpunkt til hva mine informanter har fortalt.

Ut ifra mitt perspektiv vil jeg foreta mine tolkninger av hva informanten sier. Disse tolkningene vil til dels være påvirket av min virkelighetsoppfattelse, og hvordan jeg har tolket situasjonen. I innledningen av min analyse arbeid startet jeg å kategorisere transkriberingen, hvor jeg videre la sitatene i kategorier. Dette var for å få en bedre forståelse av hva de ulike informantene sa om samme tematikk. Oppgavens teoretiske rammeverk består av inspirasjon fra kritisk diskursanalyse og psykologisk diskursanalyse. På bakgrunn av materialet jeg har samlet inn, vil jeg behøve innspill fra både kritisk og psykologisk diskursanalyse, da det vil gjennomfører materialet på en god måte.

Analytisk strategi: psykologisk diskursanalyse

Jeg har brukt fortolkningsrepertoar som et verktøy i min analyse, som er innenfor psykologisk diskurs analyse. Innenfor psykologisk diskursanalyse finner vi tre sentrale tre begreper. Disse er fortolkningsrepertoar, subjektposisjon og ideologisk dilemma. Ifølge Potter og Wetherell (1987) refererer fortolkningsrepertoar til beskrivelser og talefigurer som i stor grad skiller seg fra hverandre og som ofte er knyttet til metaforer eller levende bilder (Jørgensen & Phillips, 1999, s.124). Det kan beskrives som «*det alle vet*», i og med at det er så innarbeidet og etablert at selv små fragmenter av en samtale kan gjenkjennes av deltakerne, takket være kontekst og anerkjennelse, selv om det noen ganger kan utfordre den aktuelle versjonen av virkeligheten. Edley (2001) beskriver et fortolkningsrepertoar som "*The building blocks of conversation, a range of linguistic resources can be drawn upon and utilized in the course of everyday social interaction*" (Edley, 2001, s. 198). Edley (2001) mener det er en felles forståelse når subjektene snakker om samme tematikk på relativ lik måte, gitt at man har samme kulturelle og sosiale rammer. Man kan bruke forskjellige ord, men subjektene i kulturen vil kunne forstå meningen bak det som blir adressert i samtalen. Hvert repertoar representerer en måte å konstruere en virkelighetsversjon på, da språket som brukes former individets oppfatning av virkeligheten (Edley, 2001). Jeg ønsker derimot å påpeke at repertoarene som blir belyst i de ulike kapitlene ikke er representativt for alle ansatte i flyktningsjenesten, men at jeg ønsker å belyse hvordan ulike utsagn om de ulike tematikkene, er resultatet av repertoarene jeg presenterer.

Etiske retningslinjer og utfordringer

Ifølge Johannessen et al. (2016) dreier etikken seg om måten vi forholder oss til andre mennesker. Det er også en kontinuerlig vurdering av hvorvidt dine handler er riktig eller feil, basert på noen regler, retningslinjer og prinsipper (Johannessen et al., 2016). Jeg har fulgt de nasjonale forskningsetiske komiteene og kalt NESH sine forskningsetiske retningslinjer når det kommer til utførelse av forskning (2021). Jeg sendte ut et samtykke skjema hvor det var informasjon om deltakelse i forskningsprosjektet. Da det er svært viktig at informantene har innsikt i hva prosjektet faktisk går ut på, som ifølge NESH kaller informert samtykke. Det går ut på at deltakerne vet hva studien vil innebære, og at de vett hvilke muligheter til har knyttet til studien (Thagaard, 2018). Det er også viktig å fortelle om hvilke dataen som skal bli samlet inn, hvordan dataen skal bli oppbevart og hvor lenge (NESH,2021).

Validitet og reliabilitet

Validitet er et sentralt fenomen når det kommer til forskning, og handler om hvordan forskningen har en validitet i forskningsfeltet. Bratberg (2017) argumenterer for at begrepet validitet innebærer å verifisere gyldigheten av våre tolkninger i relasjon til den faktiske verden man har analysert. Ifølge Kvale og Brinkmann (2009) beskriver validitet hvorvidt en metode er egnet for å undersøke et gitt tema. Med andre ord er dette i hvor stor grad undersøkelsens funn er gyldige og faktisk gir svar på det vi undersøker. For å finne svar på problemstillingen valgte jeg å bruke informanter som hadde vært ansatt under begge flyktningkrisene. Det var flere personer som i forkant sto frem å sa de kunne delta i studien, men de hadde ikke jobbet der tilbake i 2015. Hadde disse blitt inkludert i studien, ville den blitt ensidig og resultert i at oppgaven ikke hadde like høy validitet. Det er også viktig at man tenker kritisk over hva man som forsker baserer tolkningene på (Thagaard, 2018). Jeg har i kapitlet reflektert over min rolle som forsker, og at jeg vil bringe en form for subjektivitet inn i analysen.

Reliabilitet handler om en annen forsker kan gjenskape forskningen eller ei, ved hjelp av samme metode og verktøy (Bratberg 2017). En måte å øke reliabiliteten, er å gjenta studien for å se om man får samme resultat. Dette hadde jeg dessverre ikke mulighet til, grunnet oppgavens tidsfrist. Derimot, mener Thagaard (2018) at det er ikke mulig å opptre på nøyaktig samme måte i undersøkelser og få samme resultat. Thagaard (2018) mener at reliabilitet handler om at forskeren utdyper hvordan dataen bak forskningen er utviklet. Dette er innsikt som gis gjennom å gi en grundig beskrivelse av forskningsprosessen, og reflektere over hvordan dataen er samlet inn, samt hvordan min relasjon til informantene påvirker den informasjonen jeg får innhentet. Gjennom å reflektere over dette i mitt metodekapittel, har jeg begrunnet de valgene som er tatt og hvilken betydning det kan ha for min forskning.

Kapittel 4: Flyktingtjenestens ansattes perspektiver på gratis tjenester og boligmarkedet

Introduksjon

Diskursen om flyktninger er en vesentlig faktor som blir hyppig omtalt i intervjuene. Denne omfatter de ulike måtene flyktingene blir omtalt, forstått og håndtert av samfunnet, samt hvilke politiske, sosiale og kulturelle rammer som omgir dem. Det er derfor nyttig å studere diskursen om flyktninger, for å forstå hvordan begrepet blir brukt og tolket av de ansatte i flyktingtjenesten, og hvilke konsekvenser denne diskursen har for de ulike flyktinggruppene. Jeg skal derfor gjennom kapitlene se nærmere på hva informantene mine tenker om temaet: *flyktning*. Dette kommer til uttrykk gjennom ulike tematikker. Jeg har derfor valgt å dele underkapitlene i temaer for å svare på fortolkningsrepertoaret til slutt i oppsummeringen.

I dette kapitlet vil jeg besvare forskningsspørsmålet "*hvordan varierer tilgangen til gratis tjenester og bolig for flyktninger, og hvilke faktorer bidrar til eventuelle forskjeller i tjenestetilbudet de mottar?*". Her spiller blant annet deres tanker om hvordan det har forekommet ulik praksis gjennom gratis tjenester, da med tanke på de ulike flyktinggruppene som kom i 2015 og i 2022. I tillegg er informantenes opplevelser knyttet til hvordan andre samfunnsborgere ser på de ulike flyktinggruppene i Norge, en viktig faktor. Hos enkelte informanter kunne jeg ane en felles forståelse av at holdninger og uvitenhet spiller en rolle i møtet med flyktninger. Mine informanter oppfatter situasjoner som favorisering av ulike grupper med flyktninger, både når det gjelder kulturelle og kostnadsfrie arrangementer og utleieboliger. Dermed kan man se hvordan fortolkningsrepertoaret "*hvite-flyktninger som privilegert*" kommer til uttrykk. Repertoaret blir belyst gjennom de forskjellige argumentene til informantene. Selv om ingen informanter eksplisitt sier at den hvite-flyktingen er privilegert, er jeg av den oppfatning basert på det som kommer til uttrykk gjennom utsagnene.

"Men vi er jo også flyktninger, så hva er forskjellen mellom oss?"

Sara, som jobber i en stor kommune i introduksjonsprogrammet, forteller om en hendelse hvor en tidligere flykting kom og uttrykte misnøye over at de skulle bli kastet ut av boligen de leide, til fordel for «*andre flyktninger*». Dette ble uttrykt som en håpløs situasjon, da de opplevde å ikke bli anerkjent som en flykting som også behøvde en bolig å bo i.

Vi hadde noen unge flyktninger som bodde i private boliger, og ikke kommunale boliger. De kom til oss (flyktingtjenesten) og sa at de hadde fått beskjed om at de måtte flytte ut av boligen sin på grunn av at boligeieren skulle heller leie ut til flyktninger og ukrainere. Flyktingene fortalte "men vi er jo også flyktninger, så hva er forskjellen mellom oss?" [...] I starten av Ukraina krigen så fikk vi mange slike tilbakemeldinger. Men vi kunne jo ikke gjøre noe med det, da det var det private boligmarkedet og ikke en kommunal bolig. Sara

Hendelsen som Sara snakker om, er informasjon som hun har fått fra en annenpart. Diskursen om flykting viser her til at det forstås noe ulikt ut fra de ulike aktørene. Sara refererer til at boligeieren har brukt ord som «*flyktninger og ukrainere*», noe som kan vise til en forutinntatt holdning om at de daværende leietakerne ikke blir ansett eller anerkjent som en flykting i boligeierens øyne. Dette tyder på at boligeieren, som et utenforstående

individ, gjerne ikke anerkjenner at de nåværende leietakere er flyktninger i samme betydning som ukrainere. Man kan derfor stille spørsmål ved om det er en forestilling hvor utleier gjerne i utgangspunktet ønsker å leie ut boligen til flyktninger som behøver «*mer bistand*» på grunn av de kommer fra et krigsherjet land og behøver hjelp fra samfunnet. Enkelte boligeiere kan ha et ønske om å hjelpe mennesker i vanskelige situasjoner. Sara spesifiserer ikke noen holdninger rundt utleieren i situasjonen, men sier at dette var en problemstilling de ofte står ovenfor. Derimot, oppfattes utsagnene hennes som at det blir en neglisjering av andre flyktninger, som også behøver bolig på samme linje som Ukrainske flyktninger. Denne situasjonen tolkes derfor som at hun mener at utleieren ikke anser ikke-vestlige flyktninger som like verdige, eller kan det hende at personen ikke er klar over situasjonen til de som allerede leier boligen.

Videre ser vi hvordan identiteten til flyktningene blir konstruert gjennom deres ulike identifiseringer med begrepet «*flyktning*». Flyktningene som Sara prater om her, identifiserer seg selv som flyktning og anser seg selv som en del av denne gruppen. Ettersom de stiller spørsmål ved hvorfor de blir behandlet annerledes enn andre grupper flyktninger, noe som indikerer en opplevelse av urettferdighet basert på deres status som flyktning. Med andre ord tolkes dette som at flyktningene har en annen definisjon av betydning flyktning, i motsetning til boligeieren. Dette opplever flyktningene som en vanskelig situasjon, hvor de i tillegg opplever å stå i en situasjon hvor de ikke har makt til å stå imot boligeieren. Det blir derfor tydelig at den dimensjonen av fortolkningsrepertoaret som de opererer innenfor, avviker fra det boligeieren handler ut ifra. Derimot er det viktig å påpeke at det kan være grunner til at boligeieren mener at daværende leietakere ikke er flyktninger. Det kan hende at de rett og slett ikke har hatt denne informasjonen, da det ikke er noe meldeplikt å fortelle utleier om man er flyktning eller ei. Dette er ikke noe Sara nevner under intervjuet.

Videre forteller ikke Sara noe spesifikt om hva som har blitt sagt eller gjort for å forbedre situasjonen, men kommuniserer heller et ubalansert maktforhold mellom utleier og boligeier. Dette er noe som gjenspeiles i at denne flyktningen som allerede er leietaker, ikke blir ansett som et individ som også behøver bolig på samme måte en ukrainsk flyktning. Sara er med på å problematisere forskjellsbehandling når det kommer til ulike grupper av flyktninger i samfunnet, som viser til hvordan et individ av høyere kapital og dermed står i bedre maktposisjon til å velge å kaste ut leietakeren.

En annen interessant sak som Sara peker på, er at det tydelig foreligger et maktforhold i boligmarkedet. Hun anerkjenner at det er en vanskelig situasjon, både ved at hun ikke kan gjøre noe med situasjonen ettersom hendelsen utspilte seg på det private boligmarkedet. Sara mener det private og kommunale boligmarkedet er to svært ulike marked gjennom utsagnet «*det var det private boligmarkedet og ikke kommunale bolig*». Sara antyder at når det er det private utleiemarkedet, så kan ikke flyktningstjenesten gjøre noe, da de ikke har noe makt eller innflytelse på det private markedet. Derfor oppleves det, ifølge Sara, som utfordrende for flyktningstjenesten når flyktninger kommer og forteller om slike hendelser. Som Sara sier: «*Men vi kunne jo ikke gjøre noe med det.*»

I likhet med Sara har også Stina, som jobber i introduksjonsprogrammet, opplevd hvordan noen utleiere velger å leie ut boligen sin til noen flyktninger basert på deres opprinnelsesland. Deres utsagn er med på å avsløre at det potensielt foreligger fordommer og uvitenhet i den norske befolkningen om ulike flyktninger. Stina hevder derimot at situasjonen i dag med ukrainske flyktninger, i stor grad minner om situasjonen med syriske

flyktninger tilbake i 2015 og 2016. Hennes opplevelse er at lokalbefolkningen og utleiere var mer positiv til å bosette syriske flyktninger.

Nei, altså jeg husker at det var jo på en måte litt sånn som det er nå. At vanlige folk rundt om i kommunen var mer tilbøyelig til å for eksempel si ja til at vi kan ha syriske flyktninger som kan bo hos oss. Og så vi kan leie ut til dem. Det var plutselig enklere enn for eksempel for flyktninger fra Eritrea eller Somalia. Det var enklere å få dem bosatt privat. Jeg husker at det var litt sånn lignende oppfatning at syriske flyktninger har jo mer utdanning, enn de andre flyktningene på den tiden. Og det var enklere å få dem ut i jobb. Så det ligger mye fordommer i befolkningen kan man si. Det vil jeg si. Stina

Utsagnene til Stina gir oss et innblikk i hvordan lokalbefolkningen ser forskjellig på de ulike flyktninggruppene. I sitatet fungerer Stina som et mellomledd mellom lokalbefolkningen og flyktningene, og hennes innsikt og observasjoner avspeiler både hennes synspunkter, men også holdningene som eksisterer i samfunnet og hos flyktningene. Her hevder hun at flyktninger fra ulike land blir vurdert forskjellig, og at enkelte grupper flyktninger vil enklere kunne få seg bolig. Dette kan sammenlignes med Saras utsagn, bare at hun refererte til ukrainere som den privilegerte flyktning. Stina forklarer hvordan det var lettere å leie ut til syriske flyktninger, enn det var å leie ut til flyktninger fra for eksempel "Eritrea og Somalia". Det kan tenkes at Stina bruker to afrikanske land som et eksempel, for å vise hvordan noen flyktninggrupper var vanskeligere å bosette enn andre. Dette kan tolkes slik at det eksisterer en kategorisering av flyktninger på bakgrunn av etnisitet, og at befolkningen i større grad ønsker å bosette noen grupper flyktninger over andre grupper. Ut ifra det Stina forteller kan man tolke det slik at Eritreere og Somaliere faller i en kategori som er lavere rangert enn det syriske flyktninger anses å være. På den ene siden kan det at man som utleier stiller seg positiv til en spesifikk gruppe flyktninger ha en positiv effekt da det er et stort behov for boliger til flyktninger. På den andre siden viser dette også til forskjellsbehandling og favorisering av noen grupper flyktninger.

En faktor som ser ut til å ha stor betydning er ikke hvor mye utdanning syrerne faktisk hadde, men mer at nordmenn oppfattet dem som velutdannet. Man kan trekke linjer til at den norske befolkningen anser det som svært positivt at man har høyere utdanning, da det er en oppfattelse om at høyere utdannet mennesker er dannet. Man kan også forstå det i konteksten til Bourdieu (1986) sin teori ved kulturell kapital. Dersom en person har høy utdanning, vil man ofte få seg en bra betalt jobb i Norge, og dermed kunne betale leieutgiftene til utleier. Det er rimelig å anta at dette kan ha en innvirkning på nettopp hvorfor utleiere var positive til å leie ut til syriske flyktninger. Man kan dermed analysere det som om utleiere ønsker en spesifikk gruppe flyktninger, for å sikre seg selv og sin egen inntekt. Videre mener også Bourdieu (1986) at personer med høyere kulturell kapital, samlet sett er mer rustet til å samhandle med samfunnet på en akseptabel måte. Det vil si at de i mindre grad er sannsynlig å ødelegge, bryte loven eller sosiale normer. Basert på denne teorien, kan man anta at det foreligger en diskurs om at personer med høyere utdanning, i større grad vil oppføre seg bedre. Basert på utsagnene til Stina, tolkes det som at det boligeiere i mindre grad ønsker flyktninger som kommer fra afrikanske land, på bakgrunn av denne oppfattelsen om at de ikke har samme høye utdanning. Når det blir lettere for syriske flyktninger med høyere utdanning å få seg bolig, kan han indikere at norske utleiere foretrekker å ha mennesker med høyere kulturell og økonomisk kapital. Dette kan bidra til en konstruksjon av identitet, basert på nasjonalitet og utdanningsnivå.

Stina avslutter med å erkjenne at det foreligger fordommer i befolkningen, og man kan tolke det dithen at det er på bakgrunn av etnisk bakgrunn. Hun påpeker hvordan ideen om at syriske flyktninger er mer utdannet og derfor mer attraktive, gjerne er basert på en stereotype oppfatning. Stina gjentar seg ved "kan man si. Det vil jeg". Det kan være for at hun først forklarer et fenomen før hun sier seg enig i påstanden selv. Hun stiller seg bak den påstanden, og hvor hun stiller seg kritisk til at det er så mye fordommer i befolkningen. Man kan se her at diskursive praksiser er med på å lage og opprettholde ulike maktposisjoner blant flyktninggruppene, hvor nordmenn er på toppen med høy utdannelse.

“Vi jobber for alle: streben etter likhet i tjenestetilbudet til flyktninger

En annen utfordring som de ansatte i flyktningstjenesten trakk frem i intervjuene, var hvordan noen flyktninger får gratis tjenester mens andre ikke får de samme tilbudene. De påpeker det som utfordrende å balansere og respondere på eventuelle henvendelser som gjelder dette. Noen av de ansatte har tatt et standpunkt for at det ikke skal forekomme ulikhet, mens andre mener det er naturlig at det forekommer forskjeller. Dette utdyper Sara i hennes intervju. Jeg spør om hun merker noen forskjellsbehandling mellom flyktninggrupper, og hun trekker særlig frem ukrainske flyktninger versus ikke vestlige-flyktninger.

For eksempel gratis buss, gratis det og det, sånn var ikke for andre flyktninger. Så vi fikk en del tilbakemeldinger fra noen andre flyktninger som vi har. Fordi vi har barn fra Syria, vi har fra Afghanistan, vi har fra Eritrea, fra Kongo, fra Ghana, fra alle slags land. Så de fikk ikke det tilbudet. Men vi fikk en del tilbakemeldinger, hvorfor? Men vi prøvde så godt vi kunne for å unngå den forskjellen. Fordi vi jobber for alle. For oss er det ikke noe forskjell. For oss er det flyktning, flyktning. Men vi prøvde å unngå, vi har tatt det opp med ledelsen, Vi prøvde ledelsen og enheten generelt for å unngå den forskjellen. Sara

Sara problematiserer hvordan ulike flyktninggrupper har tilgang til ulike goder i samfunnet. I dette sitatet prater Sara om en kontekst hvor hun problematiserer de ulike tilbudene som ukrainske flyktninger får, i motsetning til andre flyktninggrupper. Sara starter med å komme med eksempler på hva ukrainske flyktninger fikk i deres kommune uten kostnad, hun sier "gratis buss, gratis det og det". Sara nevner bare spesifikt gratis buss, før hun sier "det og det" som ikke tilsvarer noe spesifikke eksempler, men dette kan komme av at hun føler det er mange forskjellige «gratis tjenester» eller fordeler og at hun velger å ikke gjenfortelle alt. Derimot kan man tolke det som gratis kulturelle tilbud eller bistand som ulike flyktninggrupper har eller ikke har fått tilgang til. Dette tolkes som at for noen typer flyktninger vil «gratis tjenester» assosieres med inkludering og god behandling, mens for andre blir dette assosiert som forskjellsbehandling og urettferdighet.

Saras tilbakemeldinger fra flyktninger som stiller spørsmåltegn med hvorfor de ikke har fått de samme mulighetene eller godene, er med på å forsterke inntrykket av forskjellsbehandling. Sitatet viser også til at flyktninger med ikke vestlig-opphav, begynner å stille spørsmål om hvorfor det ikke er lik behandling av alle flyktninger. Videre kan det være at Sara velger å nevne flere ulike land for å belyse tematikken, noe som anses som et virkemiddel for å understreke at det er mange forskjellige flyktninger som ikke får de samme mulighetene. Dette er også med på å forsterke en problemstilling hvor Sara belyser at det er flere ulike etnisiteter som ikke blir ansett som like viktig i det norske samfunnet,

som det ukrainske flyktninger er. I sitatet sier Sara at de ikke ønsker denne forskjellsbehandlingen, og at de har prøvd å gjøre tiltak som kan være forebyggende: «Men vi prøvde å unngå, vi har tatt det opp med ledelsen, vi prøvde ledelsen og enheten generelt for å unngå den forskjellen». Sara sin ordbruk viser en frustrasjon over situasjonen, da hun gir uttrykk for at hun virkelig ikke ønsker denne forskjellsbehandlingen. At Sara sier «vi jobber for alle» gir uttrykk for at hun ikke ønsker ulik behandling, og at det fremstår en forskjellsbehandling mellom flyktninger fra andre land og flyktninger fra Ukraina.

Saras uttrykk "flyktning er flyktning" blir under intervjuene fortalt i kontekst med prinsippet om universell rettferdig hjelp innen flyktninghjelp, og hvordan det understreker at man skal behandle alle flyktninger likt, uavhengig av deres opprinnelsesland (FN,2024). Man kan også se hvordan utsagnet hennes «vi jobber for alle» signaliserer at hun mener nasjonalitet ikke skal spille noe rolle, og at de ansatte prøver å gjøre noe med denne tematikken for å få en mer likevekt mellom flyktninger. Man kan argumentere for at det finnes et makthierarki når det kommer til flyktninger. Dette er noe utspiller seg i samfunnet gjennom at noen flykninger blir preferert og favorisert i det det norske samfunnet og hvordan dette kan være utfordrende å jobbe rundt for de ansatte i flyktningtjenesten. Sara belyser at det finnes en forskjell, men at hun ønsker det mer rettferdig for alle flyktninger, og at det skal være like muligheter for alle flykninger. Hun har aktivt prøvd å gjøre en forskjell ved at hun har prøvd og tatt dette opp med ledelsen og enheten, noe som belyser en genuin interesse for endring, både på enheten, men også i samfunnet. Egalitær individualisme beskrives som en balanse mellom å ønske individuell frihet og selvrealisering og en egalitær tankegang som vektlegger likhet og fellesskap. Gullestad (2002) mener at egalitær individualisme står sterkt i Norge, og mener at det norske folk ønsker likhet. Derimot man se at det ikke er tilfelle ifølge Sara.

“Små forskjeller”

Ane, som jobber i en mellomstor kommune som jobber med integrering, har et litt annet perspektiv enn Sara på gratis tjenester i møte med flyktninger. Der Sara stiller seg svært kritisk til denne forskjellsbehandlingen, er Ane derimot noe mindre kritisk. Ane opplever ikke de gratis tilbudene som bare blir tilbudt til ukrainske flyktninger som nevneverdig problematisk. Ane trekker på en ufarliggjørings diskurs hvor hun ikke stiller seg særlig kritisk til en slik forskjellsbehandling. Ane starter med å fortelle om et kulturtilbud som har blitt eksplisitt tilbudt til ukrainske flyktninger. Jeg spør Ane om hun har erfart at flyktninger har fått forskjellige gratis tjenester av eller i kommunen. Hun nevner ett spesifikt kulturtilbud som hun kjenner godt til, men kommer ikke med noen andre eksempler.

Vi har jo opplevd at et kulturtilbud har blitt tilbudt ukrainske flyktninger gratis inngang, men ikke nødvendigvis andre, ikke sant? Så det kan være sånne små forskjeller, men heller ikke alt for mye da. Ane

Ane bruker ordet "nødvendigvis" som kan tolkes som at dette ikke er universelt for alle, og at det kan være med på å belyse en kompleksitet knyttet til at det ikke er for alle flyktninger i Norge. Ane avslutter også setningen med «ikke sant?», som kan antyde en form for usikkerhet knyttet til tematikken eller at hun har en forestilling om at dette er noe som er allmenkjent for befolkningen. Ane bruker også ord som «små forskjeller» noe som kan tolkes som at det ikke er av så stor betydning at ukrainske flyktninger får fordeler som ikke alle andre flyktninger får. På ordbruken til Ane kan det tolkes som om hun

minimaliserer en type forskjellsbehandling som flyktninger opplever. At «små forskjeller» ikke nødvendigvis er viktig, kan være med på å opprettholde en forskjell innad i samfunnet når det kommer til flyktninger.

Ane avslutter setningen med «men heller ikke alt for mye da» som kan tolkes som om hun ikke kjenner til så mye forskjeller, og at mennesker med ulikt opphav får ulike muligheter. Videre kan det også tolkes som om hun personlig ikke anser dette som et problem. Hun anerkjenner at det forekommer små ulikheter, men at det ikke er av noen vesentlig betydning, da det alltid forekommer ulikheter i et samfunn. Det kan også tolkes som en minimalisering av et problem som Ane ikke har kjennskap til da hun ikke står i den posisjonen hvor hun kjenner på en slik ulikhet knyttet til midler. Hvordan Ane ikke anser dette som av så stort problem, kan ses i kontekst til symbolsk vold, hvor det har blitt så normalisert at det er forskjellsbehandling at hun ser på dette som naturlig (Bourdieu, 1995). Videre er det også viktig å nevne at Ane jobber i en mellomstor kommune, hvor det ankommer et mindre antall flyktninger, og kan derfor at hun anser som problemet er mye mindre i hennes kommune, fremfor andre kommuner i Norge.

Særbehandling basert på nasjonal bakgrunn

Stina som jobber i en mellom stor kommune, hevder det er særbehandling av ukrainske flyktninger, og at det ikke var slik tilbake i 2015-2016 når det ankom flere flyktninger fra ikke vestlige-land.

Nei, det kan ikke jeg huske at det var noen gratis tjenester i 2015. Heller ikke at det var. Nei, det er noe veldig sært. Det er særbehandling av de ukrainske flyktningene. Det vil jeg 100% påstå. Stina

Sånn som Stina ordlegger seg kan man tolke det som om hun er noe usikker på tematikken. Hun avslutter ikke setningene sine, noe som kan anses som enten usikkerhet, eller en uvitenhet. Man kan tolke det at Stina sier "det vil jeg 100% påstå" til at hun posisjonerer seg som en kritiker og at hun uttaler seg om urettferdig praksis. Måten hun uttaler seg på kan være en språkform som legger vekt på hvordan flyktningepaksen er forskjellig ved at noen grupper eventuelt favoriseres i samfunnet. Hun belyser hvordan nasjonale myndigheter håndterer ulike flyktningkriser, og hvordan samfunnet også håndterer det annerledes, da det har blitt gitt ulike gratis tjenester av private aktører og individer.

Stina sine uttalelser peker på en viktig diskurs om hvordan det har blitt tatt ulike politiske beslutninger som kan oppfattes som partisk og urettferdige ovenfor andre flyktninger som ikke får samme goder. Sitatet er med på å sette søkelys på en vanskelig tematikk, og hvordan Stina opplever de ulike flyktningkrisene på forskjellige måter. At politikken angående gratis tjenester ikke er rettferdig, kan føre til en spenning innad i flyktningmiljøet som kan skape splid. Stina sier derimot ikke noe om hva denne særbehandlingen innebærer, men det ligger en forestilling om at det kan omhandle gratis tjenester, oversettelser og hvordan befolkningen bidrar til en spesifikk flyktninggruppe. Hun påpeker også at det ikke var tilrettelagt for gratis tjenester tilbake i 2015, noe som kan tyde på at det har vært en utvikling, som igjen kan tolkes både positivt og negativt. Det positive kan være at det har vært en utvikling hvor befolkningen mobiliseres i større grad for å ta imot flyktninger som behøver bistand. På den andre siden kan det være negativt i den forstand at det har blitt en forskjellsbehandling, og kan stille spørsmålsteget ved om befolkningen favoriserer en flyktning gruppe over en annen.

Oppsummering

I dette kapitlet har jeg belyst tematikken som omhandler bolig og gratis tjenester til flyktninger i Norge. Betydningen av «flyktning» viser til forskjellige erfaringer, opplevelser og identiteter, basert på utsagnene til informantene. Informantenes utsagn viser til at tolkningene av begrepet varierer fra om man er flyktning selv eller i en maktposisjon slik som eksempelvis boligeierne. Informantene har reflektert over om det forekommer forskjellsbehandling både når det omhandler gratis tjenester og i villigheten til å leie ut boligen til en spesifikk flyktninggruppe. Dette har vært med på å underbygge under fortolkningsrepertoaret «den hvite flyktningen som privilegert». Informantene har reflekter over hvordan det forekommer forskjellsbehandling og at i det store og hele blir gitt goder eller fordeler til ukrainske flyktninger. Det har blitt belyst både streben etter likhet, særbehandling og preferanser, og alle disse tematikkene er med på å underbygge fortolkningsrepertoaret, hvor den ukrainske flyktninger blir privilegert på bakgrunn av goder, boligmarkedet, og gratis tjenester.

Når informantene har snakket om gratis tjenester har det ikke vært noen bred konsensus. Noen anser dette som provoserende mens andre anser ikke dette som et reelt problem. Med andre ord er opererer informantene innenfor forskjellige holdninger knyttet til fortolkningsrepertoaret. At de ansatte ved flyktningtjenesten har valgt ulike metoder når det kommer til å håndtere en slik forskjellsbehandling, tyder på ulike arbeidsmetoder og hvor viktig man anser tematikken å være. Det at man velger å skjerme andre flyktninger slik at en annen gruppe får tilbud, kan være effektivt da man ikke behøver å håndtere konsekvensen og spørsmål knyttet rundt dette. Derimot kan man drøfte om dette er riktig håndtering. Noen ansatte i andre kommuner har prøvd å unngå slike forskjeller, både ved å ta dette opp med ledelsen og prøve å håndtere dette på best mulig vis. Der det kommer reaksjoner fra flyktninger som ikke forstår hvordan dette forekommer er forståelig for de ansatte, men som nevnt håndtert på ulike måter.

Når det kommer til bolig har man sett at det kan være problematisk for ikke-vestlige flyktninger, eksempelvis når de blir erstattet som leietaker til fordel for en ukrainer. Dette kan resultere i at enkelte flyktninggrupper skaper en forakt ovenfor ukrainerne, noe som kan bli en svært negativ konsekvens. Man kan se et mønster i befolkningen når det kommer til hvordan man ofte favoriserer en gruppe flyktninger over en annen, enten det er ukrainerne eller syrere på bakgrunnen av forestillingen om høyere utdanning og dannelse enn for eksempel flyktninger fra Afrika. Det kan antas at den norske befolkningen alltid vil kunne favorisere en gruppe mennesker, enten det kommer av hvem som har likere kultur eller hvem som har høyere utdanning og dermed er mer "egnet" til å få bolig og gratis tjenester.

Derimot kan det argumenteres for at det har skjedd en positiv endring i Norge ved møte med nye flyktninger, både når det kommer til gratis tjenester, oversettelser og i befolkningen. Det finnes argumenter for at om Norge hadde stått ovenfor den flyktningebølgen som var i 2015-2016 i dag, medregnet disse endringene, at flyktningene da hadde fått den samme opplevelsen om ukrainerne. Allikevel kan man altså se et mønster når det kommer til at "*hvite flyktninger er privilegert*" i den forstand at de blir favorisert versus ikke vestlige flyktninger.

Kapittel 5: Ansattes perspektiver og erfaringer om flyktningers muligheter om utdanning og jobb.

Introduksjon

Gjennom dette kapitelet vil jeg undersøke hvordan de ansatte i flyktningtjenesten ser på utfordringer og fordeler flyktninger har ved å sikre jobb og utdanning. Perspektivene til ansatte i flyktningtjenesten belyser hindringer som for eksempel gjenkjenning av utenlandske vitnemål og utdanning samt holdninger i det norske samfunnet når det kommer til ansettelse av flyktninger. I tillegg vil dette kapitelet undersøke hvordan de ansatte har opplevd at det forekommer ulik praksis både ved godkjenning av vitnemål og i forhold til innpass i det norske arbeidsmarkedet. Videre i kapitelet vil jeg undersøke hvilke holdninger det norske samfunnet har ifølge informantene, og hvordan dette utspiller seg når det kommer til tilgjengeligheten for noen grupper flyktninger å få seg arbeid. Informantene forteller også om forskjeller i tilgjengelighet for utdanning og arbeid for ikke-vestlige flyktninger i forhold til ukrainske flyktninger. Når informantene har pratet om tematikken knyttet til utdanning og arbeid, har det blitt trukket frem tre ulike temaer som omhandler introduksjonsprogrammet, utdanningsbakgrunn og kvalifikasjoner.

Når informantene snakker om tematikkene utdanning og arbeid trekker de på et fortolkningsrepertoar hvor den ukrainske flyktning som blir urettferdigbehandlet. Dette kommer jeg tilbake til i oppsummeringen av kapitlet hvor jeg kommer til å diskutere de tre ulike tematikkene i henhold til fortolkningsrepertoarer. Forskningsspørsmålet for dette kapitlet er dermed *"hvordan påvirker flyktningers opprinnelsesland tilgangen til utdanning og arbeidsmarkedet i Norge, og hvilke spesifikke barrierer og muligheter oppstår som et resultat ifølge de ansatte i flyktningtjenesten"*

Utforskning av introduksjonsprogrammets effektivitet og varighet, et blikk på varierte behov

Integrering av flyktninger er en kompleks og viktig utfordring for samfunnet vårt. Blant de mange aspektene ved integrering er introduksjonsprogrammet en sentral del av tiltakene for å hjelpe flyktingene å etablere seg både i jobb og i det sosiale. En god integrering blir ansett som viktig både for arbeids og samfunnsnivå og er i videreføring av dette viktig for hele det norske samfunnet (Bråthen, Hagelund & Kavli, 2007). I dette avsnittet fokuserer de ansatte særlig på introduksjonsprogrammet og utfordringer knyttet til å lære seg det norske språket.

Mari, som jobber i liten kommune ved integrering og bosetning, forteller først om hvordan det var i 2015/2016 når mange flyktninger kom fra Midtøsten. Her hevder hun at flyktningtjenesten var raus med å følge opp flyktingene, både ved å forlenge introduksjonsprogrammet samt at de stod til disposisjon til å svare på eventuelle spørsmål flyktingene måtte ha etter endt introduksjonsprogram. Hun forteller videre hvordan det kan være gunstig å utvide introduksjonsprogrammet for noen som har behov for det for å gagne samfunnet. Mari fortsetter så med å si noe om hvordan det kan være vanskelig for ukrainerne som har fått et mye kortere introduksjonsprogram, og hvordan utfallet vil utspille seg når de er ferdig med introduksjonsprogrammet.

Veldig varierende. Tidligere har vi vært ganske raus med å utvide introduksjonsprogram. Fordi vi tenker at det gir kort varme å tisse i buksen. En trenger det, og da er det samfunnsøkonomisk gunstig å gjøre det. [...] Men det blir

litt mer spennende når de med kort introløp på maks et år, i hvor stor grad de kommer til å komme her etterpå. Mari

Mari representerer en myndighetsperson knyttet til introduksjonsprogrammet for flyktninger. Hennes perspektiv viser at hun er bekymret for den samfunnsøkonomiske nytten av programmet. Her reflekterer hun over betydningen av programmets lengde og effektivitet. Hun sier *"det gir kort varme å tisse i buksen"*, noe som kan tolkes som at hvis man gir et kort introduksjonsprogram vil man gjerne ikke klare å tilegne seg all den kunnskapen som er nødvendig for å beherske språket og den norske kulturen. Dermed kan det bli utfordrende å være det man anser som en nyttig samfunnsborger. Hun bemerker at deltakere med kortere introduksjonsprogram kanskje ikke vil opprettholde en høy grad av deltakelse etter at programmet er slutt. Dette tolkes som at hun er bekymret for om effektiviteten på programmet er tilstrekkelig. Mari peker også på det samfunnsøkonomiske og hvor viktig det er for den norske økonomien at man får flyktninger som kan være med å bidra til velferdsstaten. Hun mener at for å kunne gjøre det må man beherske det norske språket, kulturen og teknologien som står sentralt i det norske samfunnet.

Videre forteller Mari hvordan flyktningstjenesten i hennes kommune har *«vært ganske raus med å utvide introduksjonsprogram»*. Utsagnet viser at de tidligere har utvidet introduksjonsprogrammet der de har sett et behov for dette hos deltakerne. Hun argumenterer også for at det er *«samfunnsøkonomisk gunstig»* å utvide programmet. Videre trekker Mari på eventuelle utfordringer man kan støte på med ukrainske flyktninger, ettersom de har et mye kortere introduksjonsprogram.

Jeg tenker at det er vanskelig å bli godt nok kvalifisert på et år. Da jeg tar utgangspunkt i makslengden på et introduksjonsprogram. Et halvt år, tenker jeg, er det helt sikkert noen som klarer det, men det er ekstremt vanskelig. Hovedårsaken er det språklige. Mange har høyere utdanning, og vil i hvert fall ikke kunne utføre det de er utdannet til, med så lite språkopplæring som et år gir. Mari

Her trekker Mari på diskursen om hvor vanskelig det er for flyktninger med det norske språket. Mari hevder at *"det er vanskelig å bli godt nok kvalifisert på et år"*. Her trekker hun på en forestilling som omhandler språk, og hvor utfordrende det kan være å få et godt norsk ordforråd på seks måneder. Som nevnt innledningsvis, får ukrainske flyktninger midlertidig oppholdstillatelse, så lenge de viser identifikasjon som tilsier at de er fra Ukraina. I utgangspunktet skal den midlertidige beskyttelsen trekkes tilbake når det blir fred i hjemlandet, og flyktingene skal da returnere dit. Dette vilkåret er i midlertidig tidsbegrenset, og hvis krigssituasjonen forsetter lengre enn fire år, vil de kunne søke om å få permanent opphold. Dette resulterer i at ukrainske flyktninger ikke har en plikt om å gjennomføre introduksjonsprogrammet.

Dersom de skulle ønske å delta på dette, kan de delta i inntil seks måneder dersom de har videregående utdanning eller høyere. Dette er også noe Mari henviser til i sitt sitat. Hun påpeker at det er et ulikt lovverk som har vært med på å bestemme hvilket tidsrom for eksempel en ukrainsk flyktning skal fullføre et introduksjonsprogram på, i forhold til flyktninger som har fått permanent oppholdstillatelse og dermed lengre introduksjonsprogram. Ettersom krigen i Ukraina er pågående, er det uvisst når flyktingene kan returnere til sitt hjemland. Med andre ord er det en sjanse for at de vil forbli i Norge lengre enn disse seks månedene som introduksjonsprogrammet pågår. Etter disse månedene vil de fremdeles ha behov for integrasjon i det norske samfunnet, dersom

krigen ikke er oppløst. Det vil altså foreligge et behov for å integrere også ukrainske flyktninger, på lik linje som andre flyktninger som ankommer Norge.

På grunn av dette regelverket, antyder Mari at det foreligger en forskjell mellom ukrainske flyktninger og andre flyktninger som kommer til Norge av samme grunn. Dette skaper en forventning til ukrainske flyktninger, om at de etter seks måneder skal kunne integreres i det norske samfunnet. Etersom det ligger en forventning om at ukrainske flyktninger skal klare å lære seg det norske språket på så kort tid, legger den norske regjeringen et press på ukrainerne som gruppe. Dette er noe som kan anses som meget vanskelig eller til og med uopnåelig for flere av disse flyktningene.

Mari fokuserer gjentatte ganger på viktigheten av språkopplæring og peker på hvordan dette utgjør en betydelig utfordring for ukrainske flyktninger. Hun understreker at språkkunnskaper er avgjørende for å få seg arbeid. Sitatet: *"det er helt sikkert noen som klarer det, men det er ekstremt vanskelig"*, kan tolkes som om dette er noe som kommer til å omhandle minoriteten, og ikke er representativt for de fleste flyktninger. Ved å ha et så kort introduksjonsprogram kan det forekomme utfordringer i etterkant, noe som Mari uttrykker bekymring for. Videre mener hun det kommer til å medføre at flere ukrainske flyktninger ikke kommer til å ha muligheten til å jobbe med det de er utdannet til, noe som kan føre til at man må ta arbeid som man ikke nødvendigvis ønsker eller som man er overkvalifisert for. Man kan argumentere for at Norge da vil risikere å miste kompetanse som ukrainske flyktninger besitter ved å ikke ha nok norskopplæring.

Ane som jobber i en mellomstor kommune, med integrering bygger videre på det Mari mener om hvor utfordrende det kan være å komme opp på et høyt språknivå. Ane mener det ikke samsvarer med virkeligheten, når det kommer til hvor godt man kan lære seg det norske språket i et relativt kort tidsrom.

Ja, de er også, men det er for ukrainere at det skal være for et år, for de får beskyttelse bare et år, den oppfølgingen som de får, enn de andre flyktning som kom, det er litt annerledes. På grunn av loven. For det har også vært noe at det er, nå setter man jo også veldig høyt norskmål, har du for eksempel universitetsutdannelse, så kanskje norskmålet er at du skal ha B2-muntlig, og det er jo et kjempehøyt nivå som folk vanligvis bruker flere år på nå. Så det er liksom, ja, de samsvarene er kanskje ikke helt med virkeligheten da. Og de fleste må jo nedjusteres det da. Ane

Dette tolkes som om at Ane mener at det kan være vanskelig for ukrainerne på bakgrunn av det korte introduksjonsprogrammet å oppnå et høyt norsk mål, noe hun mener skyldes lovverket. Ane forteller hvordan det norske lovverket er når det kommer til introduksjonsprogrammet for at man skal få støtte av staten. Hun påpeker også at det er annerledes for ukrainerne på bakgrunn av oppholdstillatelsen de har fått innvilget.

Hun stiller seg kritisk til hvordan man som flyktning skal klare å komme opp på et B2 nivå,¹ som er det kravet man ofte behøver for å få arbeid i Norge, og hvordan det skal oppnås på så kort tid er, ifølge Ane, problematisk. Ane utfordrer forventningene om oppnåelse av et språknivå på B2, som hun anser som svært høyt, og mener at det behøves lang tid for å opparbeide seg en såpass inngående kunnskap om det norske språket. Ane mener at man ofte bruker flere år på å oppnå et slikt nivå, og at det dermed ikke er realistisk kun

på et år. Ane mener altså at det som forventes av ukrainerne ikke samsvarer med virkeligheten og at dette kan være svært utfordrende.

Det at ukrainerne får et kortere introduksjonsprogram kan medføre dannelsen av ulike språknivåer mellom flyktninggruppene, og implikasjonen kan potensielt medføre at noen flyktninger vil få en større mulighet til å bli integrert og få seg arbeid, enn andre som ikke har fått et lengre løp i introduksjonsprogrammet og dermed lengre norskopplæring. Selv om formålet er å oppnå et godt språklig ordforråd for flyktninger, vil dette også si at mange vil falle utenfor. Det er ikke realistisk at majoriteten av flyktninger vil kunne oppnå et B2 nivå ifølge Ane, ettersom at mange trenger flere år for å oppnå dette.

Når flyktnings utdanning møter norske barrierer

I denne delen av analysekapitlet fokuseres det særlig på forståelsen til informantene rundt godkjenning av utdanning og dokumenter, og hvordan de opplever dette i sin arbeidshverdag. Som sett i forrige avsnitt problematiserer Mari utfordringene ved å oppnå høy språkforståelse som en nødvendig forutsetning for vellykket integrering. En annen av mine informanter, Stina, argumenterer for at selv om man lærer seg godt norsk, vil dette ikke være tilstrekkelig dersom man ikke har dokumentasjon som blir godkjent av norske myndigheter. Hun deler sine observasjoner om hvordan flyktninger med høyere utdanning opplever at deres kvalifikasjoner ikke blir anerkjent av norske myndigheter, til tross for deres akademiske bakgrunn. Samtidig peker hun på at ukrainske flyktninger som ofte har fått sin utdanning i Europa, kan oppleve en annen behandling i godkjenningsprosessen, og da gjerne i positiv retning.

Nå forstår jeg jo at det er en europeisk utdanning de har, men måten det har blitt mobilisert på, i forhold til det å godkjenne disse utdanningene, [...] Det er så stor forskjellsbehandling. Hvis man kan ta for eksempel tyrkerne, eller kurdene, som... Der jeg opplevde at de kom med masse utdanning, var kjempeflinke å lære seg norsk, mange av dem, ikke alle. Også har de ikke videregående dokumentene sine, fordi myndighetene har tatt dem inn når de begynte på universitetet. Da fikk de ikke godkjent noe utdanning. Og den forskjellen som oppstår da med at for ukrainere, så er det kjempeenkelt. Det er kjempeenkelt. De trenger ikke engang å søke. De kan få en generell godkjenning. Så lenge de er innenfor det og det og det. Det er ganske stor forskjellsbehandling. Stina

Stina, som jobber i introduksjonsprogrammet, stiller seg kritisk til hvordan det forekommer forskjellsbehandling av ulike flyktninggrupper. Hun peker på en diskurs om utfordringer knyttet til anerkjennelse av utenlandsk utdanning, og hvordan dette behandles ulikt. Gjennom sitt utsagn i sitatet over peker hun på at det for flyktninger før var mye vanskeligere å få godkjent sin utdanning. Det at hun bruker uttrykk som «*forskjellsbehandling*» og «*utfordringer*» viser at hun er av den oppfatningen av at det er urettferdighet knyttet til innvanderens bakgrunn når det gjelder å få godkjent eller legitimert sin tidligere utdanning. Hun nevner spesifikt "*tyrkere og kurdere*" når hun prater om grupper som hun har opplevd var flinke i det å lære seg norsk og at de hadde høyere utdanning fra hjemlandet. Hun viser frustrasjon over at de ikke hadde "*videregående dokumentene sine*", fordi myndighetene i hjemlandet samler inn disse dokumentene når man starter på høyere utdanning. Stina forklarer at dette er en vanlig praksis i hjemlandet, men at det blir problematisk når de kommer som flyktninger til Norge, da Norge har en strengere praksis hvor man må fremlegge slike dokumenter for å få godkjent sin tidligere

utdannelse fra hjemlandet. Gjennom disse utsagnene prøver hun å demonstrere hvor viktig det er å anerkjenne kompetansen og innsatsen til disse flyktingene også.

Stina forteller videre at hun opplever at det ikke er slik med ukrainske flyktinger, og at de kan få en generell godkjenning, hvis de bare har "det og det og det". Ordbruken til Stina tolkes som at hun er frustrert over praksisen, selv om hun ikke spesifikt forklarer hva "det og det og det" innebærer. Dette kan være et språklig virkemiddel for å forklare hvordan det er lettere for ukrainerne når det kommer til utdanning og arbeid i Norge. Selv om Stina ikke konstaterer hva "det og det og det" er, kan det eksempelvis representere generelle dokumenter, europeisk statsborgerskap og oppholdstillatelse. Måten hun uttrykker seg på er med på å forsterke hennes argument om urettferdig behandling. Stinas utsagn kan også forstås som et uttrykk for frustrasjon knyttet til forskjellsbehandling av ulike flyktinggrupper. Dette antyder også et hierarki av makt, basert på nasjonalitet hos flyktingen.

Basert på utsagnene fremstår det som at hun etterlyser en mer likestilt og rettferdig anerkjennelse av utdanningsbakgrunn for alle flyktinger. Det å ha en mer rettferdig prosess med like krav til alle flyktinger, hadde bidratt til å minske det skille hvor noen flyktinger vil kunne få en bedre posisjon ved ankomst til Norge enn andre. Det faktum at Stina gjentatte ganger eksplisitt velger ordet "*forskjellsbehandling*", skal trolig ha som funksjon både og understreke eksistensen av en forskjell og å kritisere det hun oppfatter som en urettferdig praksis i forbindelse med anerkjennelse av utenlandsk utdanning i Norge. Ved å gjenta seg selv flere ganger, fremhever Stina hvordan hun oppfatter tematikken som problematisk. Det skal for øvrig sies at de aller fleste ukrainske flyktinger hadde fullført videregående utdanningen (Brekke et al., 2024). Dette gjør at ukrainske flyktinger besitter en høyere kapital enn andre flyktinger som ikke har videregående utdanning. Besittelse av høy kulturell kapital vil kunne omsettes slik at man får tilgang til større maktposisjon og prestisje enn andre med mindre kapital i et samfunn (Bourdieu, 1986).

Stina bruker også ordet "de" når hun prater om ukrainerne. Dette til tross for at hun tar opp andre etnisiteter som "*tyrkerne og kurderne*". Ved å anvende Gullestads (2002) teori rundt "oss" og "de" kan det argumenteres for at Stina skaper avstand til ukrainerne ved å kalle dem "de". Her kan hun implisitt antyde at alle ukrainere opplever samme behandling og har tilgang til privilegier. En annen faktor ved at Stina bruker «de», ser ut til å indikere at hun er frustrert over situasjonen hvor hun opplever at en gruppe flykting blir favorisert og får mer goder i samfunnet enn andre. Dette tolkes som at opprinnelseslandet til flyktingene spiller en rolle når det kommer til å få sin tidligere utdanning godkjent. Dette kan resultere i at enkelte flyktinggrupper kan få det vanskeligere med å få sin kompetanse godkjent og dermed ikke få tatt i bruk de kvalifikasjonene de besitter inn i arbeidslivet.

Kvalifikasjoner i kontrast: Navigering i Norges arbeidsmarked

Både Mari og Stina mener det er en utfordring for ikke vestlige-flyktinger både å få seg arbeid og det å få utdanningen sin godkjent i Norge. Ane derimot, har en litt annen oppfatning av situasjonen knyttet til det å ha høy utdanning og det å få seg arbeid. Ane forteller at hun har observert at det foreligger en signifikant forskjell i utdanningsnivået mellom ukrainske flyktinger og flyktinger fra ikke-vestlige land som ankom Norge i tidligere perioder, hvor førstnevnte gruppe hadde høyere utdanning.

Og der igjen, fra før så hadde vi kanskje personer som kom med lite utdanning, så har vi nå personer som kommer med mye utdanning. Men som kanskje ikke er like lett, hva skal jeg si, at selv om du har utdanning som psykolog, så er det ikke sikkert du får arbeid som det her, ikke sant? Ane

Ane som jobber med integrering, starter med å forklare at flyktningene som ankom Norge tidligere, gjerne hadde lite utdanning. Her peker hun på en endring over tid når det kommer til flyktninger og hvilken utdannelse de besitter ved ankomst til Norge. Dette kan, ved å anvende Bourdieus (1986) sine tanker, forstås som at flyktningenes bakgrunn vil ha en innvirkning på muligheten til å akkumulere og omsette både den kulturelle og sosiale kapitalen.

Derimot hevder Ane også at selv om enkelte flyktninger har høyere utdanning, så vil de ikke nødvendigvis få den samme stillingen i Norge som de hadde i hjemlandet. Hun tar det ikke som en selvfølge at flyktninger fra Europa med europeisk utdanning nødvendigvis får samme arbeid. Ane belyser her at det kan være like utfordrende å finne arbeid til flyktninger med høy utdanning, som det er å finne arbeid til flyktninger som har lite utdanning. Utsagnet tyder på at informanten ser på utdanningsnivå som en indikator for å få seg arbeid, men at dette gjerne ikke er noe som gjelder dersom man er flyktning. Dette kommer til uttrykk gjennom hennes usikre talemåte knyttet til temaet: «*hva skal jeg si*» og «*ikke sant*». Ane har presenter hvordan det kan være utfordrende å få jobb som for eksempel "*psykolog*" i Norge. Det Ane sier kan tolkes at høyere utdanning ikke nødvendigvis vil føre til relevant jobb.

I Ane sitt utsagn kommer modalene «*kanskje*» og «*ikke sikkert*» til uttrykk. Disse modalene fremhever en viss usikkerhet eller mangel på garanti. Dette bidrar til å formidle en følelse av tvil eller usikkerhet knyttet til påstandene hun kommer med. Hun uttrykker også en viss forsiktighet ved å si "*hva skal jeg si*", noe som kan tolkes som at hun er usikker på tematikken eller syntes det kan være vanskelig å ordlegge seg da hun ikke ønsker å fremstille samfunnet eller seg selv som ikke inkluderende. Derimot kan man trekke linjer til NOU (2017:2, s.217) hvor det kommer frem at kompetansen flyktninger kommer med, ikke verdsettes i det norske samfunnet. Jeg tolker Anes tilnærming som noe beskjeden, da hun nøler med å uttrykke seg fullstendig. Ane bruker trolig ordet "*psykolog*" for å få frem et poeng, hvor det er en felles forståelse om at som psykolog i Norge har man høy utdanning, og må beherske det norske språket. I tillegg må man som psykolog ha en kompetanse rundt norsk kultur, reglement og hvordan Norge ser på sykdomsforløp, da dette kan være annerledes fra land til land. Ane bruker nok også psykolog som et eksempel da det blir ansett som en høystatus stilling, som krever mange års utdanning i Norge. Ved å bruke dette yrket som et eksempel, understreker hun også poenget sitt ved at høy kompetanse ikke nødvendigvis fører til tilsvarende arbeid, dersom du er flyktning som kommer til Norge.

Et annet interessant funn er at Ane avslutter med "*ikke sant?*". Dette kan forstås som et ønske om bekreftelse fra meg som intervjuer, som indikerer en viss grad av usikkerhet. En bekreftelse i form av at lytteren forstår hva hun mener, eller en usikkerhet hvor hun ikke ønsker å stille samfunnet eller seg selv i et dårlig lys. Da Ane er en aktør i det aktuelle samfunnet hun prater om, kan det være problematisk å kritisere samfunnet. Det kan være noe vanskelig å være kritisk når hun jobber rundt normer og regler som er etablert av samfunnet.

Gapet mellom forventninger og realiteter i integreringsprosessen

Ane har tidligere forklart at selv om man har høyere utdanning fra hjemlandet, vil det ikke nødvendigvis si at man får tilsvarende stilling eller arbeid i Norge. Dette er noe også Mari kan relatere til gjennom lignende opplevelser. Hun hevder at det kan være vanskelig for ukrainerne å komme seg ut i arbeid etter endt introduksjonsprogram. Til tross for at det kan være lettere for dem å få utdanningen sin godkjent, mener Mari at det kan være vanskeligere enn først antatt for ukrainerne å få seg arbeid. Hun stiller seg også noe kritisk til "de" som har bestemt dette, og hvordan det fungerer i praksis.

Man har nok hatt for stor tro på at ukrainere raskt skal komme seg ut i jobb. Man ser at det kanskje er litt naivt. Realiteten er litt annerledes på bakkenivå. Sånn at man lurer litt på hvordan det skal gå når ukrainere blir i Norge for eksempel. Eller når de fullfører inntil barometer. Så ser man nok at det er vanskelig for folk å gå videre med jobb. Så det er nok en avstand mellom de som har bestemt ting og det som faktisk skjer på bakkenivå. Mari

Dette sitatet fremhever en diskurs om gapet mellom politiske forventninger og den faktiske realiteten som skjer i praksis. Med «bakkenivå» tolkes det som hun mener den faktiske situasjonen slik den oppleves for henne, hennes arbeidsplass og flyktningene hun jobber med. Med bruken av dette ordet, kan det også signalisere en kontrast mellom høyere myndigheter som tar beslutninger, og de som jobber med å gjøre beslutningene om til praksis. I tillegg bruker Mari ordet "bakkenivå" to ganger. Dette er en gjentakelse som skaper en bredere forståelse av hva hun anser som normativt. Det at hun trekker på en forestilling om ordet "bakkenivå" og at "de som bestemmer" ikke forstår hva som skjer i praksis, kan tolkes som at beslutningstakerne har en maktdimensjon høyere enn de som ser og jobber med dette i praksis. Når hun bruker slike ord, kan det være frustrasjon knyttet til at det foreligger restriksjoner og et regelverk som ikke fungerer i praksis. Dette sitatet tyder på en mening om at det er et klart skille mellom "de som bestemmer" og de som er på "bakkenivå". I lys av Bourdieu (1995) sin teori om symbolsk vold. Ifølge Mari tas det beslutninger på et høyere hold som påvirker flyktningene, men som ikke tar fullt ut hensyn til deres behov eller erfaringer. Dette representerer en institusjonell makt, som bidrar til å opprettholde en ujevn maktbalanse. Dette skapes gjennom både flyktnings og flyktningstjenestens følelse av maktesløshet i møte med beslutningstakere som påvirker deres arbeidsliv. Dette kommer til uttrykk gjennom at Mari uttrykker "realiteten er litt annerledes på bakkenivå". Dette er noe som indikerer at hennes erfaringer og observasjoner i praksis ikke nødvendigvis samsvarer med den antakelsen. Ved å trekke fortellingen ned på et bakkenivå, antyder Mari at hennes perspektiv er formet av praktiske erfaringer og situasjoner hun har møtt i virkeligheten. Hun antyder at den praktiske virkeligheten kan være mer kompleks og utfordrende enn hva som er antatt eller diskutert på et overordnet nivå.

En annen ting Mari påpeker er at "Man har nok hatt for stor tro", og henviser sannsynligvis til politikerne og tiltakene de har vedtatt. Mari antyder her at det trolig har vært en forutinntatthet i regjeringen om at det skal være enkelt å få ukrainere ut i arbeid. Hun bruker også ordet «naivt», noe som viser til at de antakelsene man i første omgang har hatt når beslutningene ble tatt, gjerne ikke reflekterer sannheten. Dette reflekterer også et fortolkningsrepertoar om at det er en forventning om at ukrainske flyktninger vil komme seg raskt ut i arbeid.

Felles mellom Mari og Ane sine utsagn er at de peker på en diskurs om at det foreligger utfordringer knyttet til det å være flyktning og det å få seg jobb. Begge to peker på at det foreligger et gap mellom samfunnets forventninger og det som faktisk er realiteten. Sitatene tolkes som at det er en større kompleks mellom flyktingenes bakgrunn og hvordan det norske samfunnet et strukturert og hvilke krav og forventninger det foreligger. Man kan tolke dette som at det er en forventning fra samfunnet om at flyktingene tidlig skal ut i arbeid, men at det av mange ulike grunner er vanskelig for dem å få seg arbeid, eller at det ikke er tilrettelagt nok til at de klarer å få seg arbeid. Man kan tolke dette som at informantene har en annen måte å se verden på, som ikke samsvarer med de som sitter på makten. I tillegg opplever de at de ikke har makt til å være med å definere hvordan ting skal gjøres. Dette opplever informantene som vanskelig, da de er i en posisjon hvor de bistår ulike flyktinggrupper, og hvor de beslutningene som tas går på kompromiss med deres verdier og det fortolkningsrepertoaret de opererer innenfor.

Informanten Stina peker derimot på en annen diskurs knyttet til det å få ukrainske flyktinger ut i arbeid.

Jeg opplever også når jeg skal prøve å få ukrainske flyktinger ut i praksis at det stor takhøyde for å ta de inn, til og med hvis de er dårlige i språk, så er det en forskjell. For holdningene er generelt at vi må hjelpe de ukrainske flyktingene. Men jeg har aldri hørt at de har sagt at vi må hjelpe de afghanske flyktingene. Vi må hjelpe de eritreiske flyktingene. Det er en oppfatning generelt i befolkningen, om at det er viktig å hjelpe disse flyktingene fra Ukraina. Som om det ikke er viktig med de andre. Stina

Stina sitt utsagn viser til en litt annen oppfattelse av situasjonen, enn det Ane og Mari har påpekt i tidligere sitater. Her antyder hun at hennes opplevelser er positive når det gjelder å få ukrainske flyktinger ut i arbeid. Stina peker på godviljen til arbeidsmarkedet som er positive til å ha ukrainske flyktinger i praksis hos dem. Det kan tyde på en diskurs om selektiv prioritering, ettersom organisasjoner tar opprinnelseslandet til flyktinger i betraktning når de vurderer å ha folk i praksis i sitt selskap. Gjennom utsagnet: "det er stor takhøyde for å ta de inn" tolkes det som at organisasjonene er mer villige i å ansette ukrainske flyktinger enn flyktinger fra andre land. Bruken av uttrykket "takhøyde" kan tolkes om at Stina anser norske arbeidsgivere mer åpne overfor ukrainske flyktinger, dette til tross for at de gjerne ikke er kvalifisert nok til. Uttalelsen "til og med hvis de er dårlige på språk" tolkes dithen at ukrainske flyktinger ikke blir begrenset til språkferdigheter ved ansettelse i det norske jobb markedet. Stina retter også fokus mot "holdninger" og hvordan den norske befolkningen har et kollektivt fokus på at vi må hjelpe ukrainske flyktinger, som medfører at de gjøres mer privilegerte. Stina problematiserer også diskrimineringen gjennom ordlyden "som om det ikke er viktig med de andre". Et annet sitat som er med på å underbygge dette er:

Hvis jeg skal sette veldig på spissen, så tror jeg jo at... Det er jo ganske fælt å si, men jeg tror nok det handler mye om at de har den samme hudfargen, og at folk identifiserer seg mer med dem enn med andre flyktinger. Jeg har jo hørt flere arbeidsgivere si det, at de er jo fra Ukraina, de er jo litt som oss. Ikke sant? Det er jo ikke så mye styr med opplæring, ikke sant? De forstår jo kultur. Litt sånn holdning.

Her kommer det eksplisitte skillet mellom "oss" og "dem" særlig til syne hvor ukrainerne blir ansett som "oss" og ikke-hvite flyktninger som "dem". Dette kan peke på en oppfatning om at ukrainske flyktninger er mer verdige å få hjelp, enn det andre grupper flyktninger er. Disse valgene er muligens tatt på bakgrunn av at arbeidsgivere har hatt en antakelse om at flere av dem kan engelsk, har utdanning og kan enklere tilpasse seg oss nordmenn. Dette tolkes videre som at det er skapt et regelverk som har blitt tilpasset den forutinntattheten om at ukrainerne kan enklere lære seg vår kultur og vår måte å arbeide på. Slik som (Ponce, 2022) belyser at den norske befolkningen har hvithet som preferanse ved innvandring, og dette kan spille en rolle i hvor positiv arbeidsgiveren er til å ansette ukrainske flyktninger.

Til tross for Stinas opplevelser med at det er lettere å få en ukrainer inn på arbeidsmarkedet, mener hun at det også er en "bismak" knyttet til det.

Det som jeg sier, det er jo veldig greit for meg at det er enklere å få ukrainske flyktninger ut i arbeid. Men det er jo med en ordentlig bismak. Og samtidig så trenger vi den godviljen, for hvis vi ikke hadde hatt den godviljen, med de som bare har inn til et år i program, hva skulle vi gjort da? Da hadde jo, allerede er det veldig mange som havner i NAV-systemet fordi de ikke har fått seg jobb. Men da hadde det jo vært helt krise. Stina

Dette tolkes som at ukrainerne har et mye lettere innpass hos den norske befolkningen, gjennom hva den norske befolkningen anser som en nyttig arbeidstaker. Til tross for at Stina nevner at dette gjør hennes jobb lettere, kan Stinas utsagn forstås som at hun anerkjenner at det finnes en forskjellsbehandling når samfunnet viser seg mer villig til å ansette en spesifikk flyktninggruppe. Når Stina bruker ord som "ordentlig bismak", viser dette at hun opplever det som ubehagelig, eller at det føles urettferdig og hun har en negativ følelse knyttet til opplevelsen. Hun forklarer videre at når flyktingene bare har fått oppholdstillatelse i et år, så er man avhengig av å aktivisere de slik at de kan være en bidragsyter i samfunnet. Dersom vi ikke lykkes med dette, vil flere havne i NAV-systemet, noe som vil medføre en enorm utgift for Norge dersom alle flyktninger skulle fått sosialstønad. Gjennom sitatet fra Stina, ser man dilemmaet hun er satt i som ansatt i flyktningtjenesten, hvor hun virkelig behøver å få arbeidsplasser til flyktingene, men samtidig sitter igjen med en følelse av urettferdighet ovenfor andre flyktninger som hun ikke like lett klarer å bistå med å skaffe arbeid.

Stina forklarer også hvordan flyktningtjenesten er helt avhengig av denne godviljen i befolkningen, da konsekvensene av det motsatte ville bydd på store utfordringer for tjenestene. Denne godviljen til folk er noe man kan tolke i både positiv og negativ retning. På den ene siden kan man argumentere for at den norske befolkningen har favorisert en gruppe. Dette er noe som er med på å opprettholde sosiale forskjeller, hvor man gir muligheter til spesifikke flyktninger. På den andre siden muliggjør denne godviljen at man får disse flyktingene lettere ut i arbeidsmarkedet. Derimot kan dette relatere til symbolsk vold, som er med på å opprettholde og bevare sosial orden. Det faktum at arbeidsgivere er mer villige til å ta inn ukrainske flyktninger, er med på å prioritere ulike sosiale aktører som skape en sosial virkelighet der hierarki og sosiale forskjeller blir normalisert. Ifølge informanten Stina, anser hun dette som urettferdig, gjennom uttrykket «bismak». Man kan tolke dette som at dersom man er en ukrainsk flyktning, åpner dette rom for flere muligheter innenfor arbeidsmarkedet, fremfor dersom man er en flyktning fra eksempelvis Asia eller Midtøsten.

Oppsummering

I dette kapitlet tar jeg utgangspunkt i forskningsspørsmålet «hvordan påvirker flyktnings opprinnelsesland deres tilgang til utdanning og arbeidsmarked i Norge, og hvilke spesifikke barrierer og muligheter oppstår som et resultat?». Jeg har avgrenset analysen ved å selektivt inkludere deler av intervjuene som fokuserer på arbeid og utdanning. Gjennom analysen har jeg utforsket hvilke forståelser av muligheter og utfordringer som kommer til uttrykk relatert til utdanning og arbeid. Gjennom de utvalgte tematikkene knyttet til utdanning og arbeid, kan man tydelig se fortolkningsrepertoaret "*den komplekse integreringen av ukrainske flyktninger*" kommer til uttrykk, gjennom flere eksempler fra informantene. På bakgrunn av de ulike tematikkene informantene vil belyse gjennom arbeid og utdanning, så snakker alle om kompleksiteten ved integrering. Mine informanter belyser at integreringsprosessen ikke handler om positive eller negative enkeltopplevelser, men inkluderer utfordringer og privilegier som oppleves på forskjellige måter av forskjellige grupper innenfor et samfunn. Informantene viser til flere aspekter ved det å være ukrainsk flyktning i Norge, både med utfordringer med språkopplæring til utdanningsgodkjennelse, til å bli foretrukket av arbeidsgivere. Informantene trekker på forskjellige tematikken for å belyse hvordan ukrainske flyktninger opplever både positive men negative siden innenfor utdanning og arbeid i Norge.

Det har blitt presentert ulike utfordringer knyttet til at ukrainske flyktninger har et kort introduksjonsprogram, som kan være utfordrende når det kommer til å få en bred språkforståelse og for å få seg arbeid og være en bidragsyter til det norske samfunnet. På den ene siden har ukrainske flyktninger fått en mulighet som gjør at de enkelt kan få midlertidig oppholdstillatelse her i Norge, simpelthen bare ved å vise identifikasjon på at de er fra Ukraina. Derimot fører dette til at de ikke har plikt til å ta introduksjonsprogrammet, og heller ikke mulighet til å ta et langt introduksjonsprogram, slik som andre flyktninger med permanent oppholdstillatelse får. Det er en felles forståelse blant mine informanter om at her mister ukrainske flyktninger en stor fordel for å kunne integrere seg i det norske samfunnet, som andre flyktninger får.

Andre utfordringer som er diskutert er utdanning fra eget hjemland, og hvordan det norske samfunnet ser på dette. Det er en felles forståelse om at ukrainske flyktninger enklere får godkjent sin utdannelse, i motsetning til andre flyktninger. Derimot er det en liten forskjell i hvor enkelt informantene mine mener det er å få flyktninger ut i arbeidsmarkedet. På grunn av et kort introduksjonsprogram som gis til ukrainerne, mener enkelte av mine informanter at det er vanskeligere å få dem ut i arbeidsmarkedet, grunnet dårlig norsk. Informantene har også problematisert hvordan forestillingene om at ukrainske flyktninger skal komme seg fort ut i arbeid ikke har samsvart med realiteten på bakkenivå. Andre informanter mener derimot at den norske godviljen ligger til grunn for å gi ukrainske flyktninger jobb, til tross for dårlig språk. Dette er noe som også kommer frem i sitatene, at på grunn av at ukrainerne anses som likere nordmenn har de flere muligheter enn andre flyktninger. Derimot kan det føles urettferdig at ikke dette gjelder alle flyktninggrupper.

Gjennom kapitlet har det blitt tydelig hvordan informantene mener at det er en felles oppfatning at ukrainske flyktninger har et forventningspress om å lære seg det norske

språket fortere, og at de har en lettere tilgang til jobbmarkedet, samt få sin utdanning godkjent.

At det både er fordeler og ulemper for ukrainske flyktninger i Norge, har blitt argumentert for i dette kapitlet. Ettersom den norske befolkningen anser ukrainske flyktninger som "*mer lik nordmenn*", kan være en av grunnene til at de får lettere arbeid. I tillegg virker det også til at politikere arbeider med en forutinntatthet om at ukrainerne har bedre utdanning og språkferdigheter, og dermed skal kunne lære seg det norske språket fortere enn andre flyktninger. Dette er noe mine informanter stiller seg svært kritiske til. Basert på forskningsspørsmålet kan man trekke en konklusjon om at det er forskjeller basert på flyktingenes opprinnelsesland, og at det blir gitt forskjellige fordeler basert på dette. Derimot er det vanskelig å si i hvilken grad opprinnelseslandet er hovedårsaken til forskjellsbehandlingen, men det ser ut til å være en felles forståelse om at enkelte flyktninggrupper i større grad er ønsket å gi en bedre behandling når det gjelder utdanning og i arbeidsmarkedet.

Kapittel 6: Ansattes perspektiver på medier og politikk som aktører i opprettholdelsen av forskjellsbehandling blant flyktninggrupper i Norge.

Introduksjon

I kapitelet tas det utgangspunkt i erfaringene til de ansatte i flyktningtjenesten og deres opplevelser og tolkninger i møte med flyktninger i det norske samfunnet. De ansatte skildrer hvordan politiske vedtak og reglement har blitt tilpasset og utformet med den hensikt å gjøre det lettere for noen grupper flyktninger å få innpass i det norske samfunnet. Kapitlet er har avdekket ulike tematikker som omhandler politiske endringer, befolkningens holdninger og utfordringer knyttet til høye bosetninger. I avslutningen kommer jeg tilbake til fortolkningsrepertoaret som har kommet til synet gjennom disse ulike tematikkene. De ansatte bygger på et fortolkningsrepertoar som omhandler "*kapasitetspress, mobilisering, top-down tilnærming*". Jeg vil vise hvordan de ansatte trekker på en diskurs om opprettholdelsen og vedlikeholdelsen av en maktstruktur som kan oppleves som skapt av den norske staten. I lys av dette vil jeg besvare forskningsspørsmålet "*I hvilken grad mener de ansatte at det er variasjon i norsk politikk og mediedekningen av flyktningkrisen i 2015, sammenlignet 2022 i det norske samfunnet?*"

Både politikerne og mediene har en innflytelse i hvordan befolkningen oppfatter de forskjellige flyktningbølgene. Mediene er et viktig verktøy i å formidle informasjon om disse flyktningkrisene til resten av befolkningen. Deres dekning kan bidra til å forme en holdning og tankesett hos publikum, om situasjonen. Ifølge Stuart Hall (1973) er mediebildet med på å rekonstruere virkeligheten, det vil si at ord og bilder er med på å forme hvordan befolkningen oppfatter hendelser og mennesker. Mediebildet er også med på å reflektere kulturens interesser og verdier. Samtidig har politikerne en rolle der de utformer politikk og tiltak som påvirker hvordan samfunnet responderer på flyktningkrisene. Deres handlinger kan bidra til å legitimere eller avvise ulike perspektiver og tiltak knyttet til flyktningpolitikken (Stuart Hall, 1973). Dette er et interessant tema å belyse mine informanternes meninger om. Informantene trekker frem flere ulike utfordringer knyttet til høye bosetninger hvordan politikken spiller en sentral rolle når det kommer til forskjellbehandling.

Medias innflytelse på befolkningen.

Jeg spør Stina om hun tror at medier har en innflytelse på hvordan den norske befolkningen oppfatter ulike flyktningebølger.

Jeg tror absolutt det. Når folk blir matet i media, og får en forståelse av at her er det en krise, så er det plutselig en sånn.. «ja, vi skal hjelpe bølge». Fordi vi ser jo at dette er forferdelig. Og så er det på en måte ingen som tenker på hvordan de som kommer fra Eritrea har hatt det, eller somalier, det blir en helt annen sak. Akkurat som om det blir tenkt på en annen måte. Og det har nok mye med media å gjøre vil jeg tro. Stina

Det at Stina bruker utsagnet «*når folk blir matet i media*», kan tolkes som at hun mener mediene er med på å sette søkelys på en problemstilling for befolkningen. Dette mener hun resulterer i at befolkningen reagerer med en mentalitet som: «ja, vi skal hjelpe bølge».

Befolkningen viser altså en kollektiv respons hvor man ønsker å hjelpe, influert av hva man blir presentert gjennom mediebildet. I dette eksempelet har mediebildet vært med på å sette søkelys på for eksempel ukrainakrigen, som Stina prater om i dette i sitatet. Dette er noe som trolig har vært en avgjørende faktor på den hjelpebølgen vi har sett i det norske samfunnet, og kan ha noe med at det har vært en bred mediedekning siden første stund. Flyktningkrisen fra Ukraina har også vært en stor del av denne mediedekningen, noe som kan ha resultert i at det norske folk har tatt ukrainske flyktninger bedre imot. Dette understreker også Stina gjennom å uttrykke: «*Og det har nok mye med media å gjøre vil jeg tro*».

Et annen påstand fra Stina er at hun hevder at det ikke tas like stor høyde for flyktninger som kommer fra Eritrea eller Somalia. Hun påstår det blir ansett som «*en annen sak*». Uttalelsen til Stina kan tolkes som at hun mener mediene velger å gjøre forskjell i publiseringshyppighet og innhold om de ulike krigsområdene. Gjennom dette hevder hun at media har en stor innflytelse på hva slags informasjon som kommer ut til den norske befolkningen, og hvordan det er ulikheter i hva mediene setter søkelyset på. Videre mener hun dette resulterer i manglende empati blant den norske befolkningen, som ikke er like informert om enkelte flyktnings situasjon og dermed ikke kan relatere i like stor grad. Norske medier er med på å skape empati og retter oppmerksomhet mot ulike grupper på bakgrunn av deres opprinnelsesland. Mediene er dermed med på å styre hvor den norske befolkningen retter sin oppmerksomhet og dermed kan det stilles spørsmåltegn ved om det gis selektiv empati gjennom mediebildet. Et videre spørsmål er om dette er med på å opprettholde forskjellsbehandlingen.

Stina mener at det er variasjon i mediedekningen av flyktningkrisen i 2015 sammenlignet med 2022. Gjennom å velge å gi mediedekning til hva som anses som «*viktig*» og «*mindre viktig*» vil være med på å forme oppfattelsen og kunnskapen som blir spredd i den norske befolkningen. På bakgrunn av dette illustreres en maktdimensjon, ifølge informantene hvor medier anser ukrainske flyktninger og krigen som foregår mellom Ukraina og Russland som av mer interesse eller større viktighet, kontra det som skjer i andre deler av verden som Norge tar imot flyktninger fra. Gjennom sitatet uttrykker Stina en bekymring for at denne fremstillingen kan føre til at befolkningen i større grad får en selektiv empati. Dette kan resultere i at noen grupper får mer oppmerksomhet og hjelp enn andre grupper. Med andre ord påpeker Stina at mediene kan ha en betydelig innflytelse på hvordan samfunnet reagerer og handler på vegne av nye flyktninger inn til landet.

Mangelfull ressursbalansering

I tillegg til mediernes rolle, skal jeg utforske om mine informanter tanker om den norske politikken har en sentral rolle når det gjelder å bidra til forskjellsbehandling mellom ulike flyktninggrupper. Mine informanter forteller om opplevelsen av hvordan det hele forespeilet seg når krigen i Ukraina brøt ut. Her trekker informanten under intervjuene paralleller mellom flyktningkrisen i 2015. Da Ukraina krigen brøt ut var det store mengder flyktninger som ankom Norge, noe som medførte et stort press på ansatte som jobber med flyktninger og andre instanser som har et ansvar overfor flyktninger. Når det kommer så mange mennesker på så kort tid som man ikke er forberedt på vil det by på noen utfordringer. Dette var noe min informant Julie kunne underskrive på.

Jeg tror nok jeg, som alle andre, som var involvert i flyktningarbeidet i fjor vinter og vår, ble jeg nok litt satt ut av spill. Fordi det var så store mengder mennesker

som kom samtidig. Det begynte med proppen hos UDI først. Eller politiet for den saks skyld. Det tok tid for dem å bli registrert. Så tok det tid før et vedtak. [..]. Vi som jobbet i kommunene, var i utgangspunktet klare lenge før de andre fikk gjort sin del. Så ble det opprettet en del akutt mottak. Så kom flyktninger til byen som vi måtte håndtere der og da. Det var mye frivillig engasjement. Det var en del henvendelser fra privatpersoner og bosatte ukrainere som fikk familien hjem til seg. Det tror jeg ikke var det da syrerne kom. Men jeg vil tro at det ikke kan sammenlignes i den grad. Julie

Som Julie forklarer i sitatet over, oppstod det ulike "propper" hos de forskjellige instansene. Dette indikerer en opphopning eller forsinkelse i arbeidet knyttet til å behandle saker knyttet til flyktningene. At det er ulike stadier som flyktninger må igjennom for å bli registrert, få vedtak, og så bolig, er en langtekkelig prosess i seg selv. I tillegg førte den manglende kapasiteten til at etatene ikke kunne påta seg ekstra utfordringer, noe som også medførte til ekstra lang behandlingstid. Stina forklarer at "proppen" startet hos politiet hvor flyktninger må registrere seg, før det så utviklet seg til UDI. Hun forklarer at når flyktningene hadde vært igjennom alle de stadiene var kommunen for lengst klar for å ta imot dem. Dette peker på at det forelå en utfordring i det å håndtere store mengder med flyktninger, og konsekvensene det hadde for både flyktningene og for de ulike innsatsene.

Julie forteller også at det kom flyktninger direkte til kommunen som de "måtte håndtere der og da", noe som tolkes at kan være utfordrende når man ikke har tilrettelagt et opplegg for menneskene som ankommer kommunen. Det belyses en mangelfull ressursbalansering mellom aktørene som er relatert til flyktningarbeid. Det byråkratiske var ikke tilstrekkelig eller nok på plass til det nødvendige tidspunktet flyktningene ankom Norge. Julie forteller at utfordringene bare forflyttet seg fra en instans til en annen. Dette førte til en overbelastning av oppgaver på de ulike instansene, som i verste fall kunne medført til en dårlig integrering og bosetning. Derimot opplevde Julie at kommunen var klar til å ta imot flyktningene lenge før prosessene til de andre instansene var ferdig. Der Julie sier at "det ble opprettet flere akuttmottak" indikerer at kommunen hadde mobilisert for å kunne finne bosted til flyktningene som ankom kommunen. Det nevnes også at norske statsborgere også tok ukrainerne inn i egne hjem og at frivilligheten spilte en faktor. At frivilligheten var til stede hos norske statsborgere, kan tyde på at den norske befolkninger er mer engasjert i denne flyktningkrisen enn tilbake i 2015.

Julie uttrykker derimot tvil om at Norge fulgte samme praksisen tilbake i 2015. I utsagnet sitt referer hun "når syrerne kom", som kan tolkes som tilbakeblikk på denne krisen. Dette peker på at Norge har mobilisert på en annen måte nå enn tidligere. Til tross for at hun kritiserer effektiviteten under oppstarten av flyktningkrisen i fjor høst og vår, mener hun at det ikke kan sammenlignes med tidligere flyktningkriser. Dette ser vi også ved hvordan man har effektivisert etatene til å kunne ta imot og bosette mye flere enn tidligere. Dette gir et interessant perspektiv på utfordringene knyttet til flyktningmottak og integrasjon i Norge, og antyder at det foreligger et behov for en mer omfattende og forberedt tilnærming til å håndtere større flyktningkriser. Det kan tolkes at om samfunnets respons på ankomsten til Norge av de ulike flyktninggruppene har i stor grad vært forskjellige. Dette tyder på at det eksisterer en måte å forstå og håndtere ulike flyktninggrupper på, men at denne håndteringen avhenger av hvilken gruppe det gjelder. Dette kommer til uttrykk gjennom Julies påstand om at det «Det tror jeg ikke var det da syrerne kom.» Derimot brukes også modalen «tror» i sitatet, noe som understreker en grad av usikkerhet rundt

påstanden hun kommer med. Dette fremstår derfor som hennes tro, og ikke nødvendigvis noe som er felles for samfunnet.

Lokalsamfunnets fordommer og velvilje.

Det kan være flere bakenforliggende faktorer til hvorfor responsen har vært forskjellig i mottakelsen av ulike grupper flyktninger. Det ene er at det er flere faktorer som spiller inn når det gjelder å bli akseptert i det norske samfunnet. Utad anses Norge som et av verdens mest likestilte land, derimot er informantene jeg pratet med noe uenige i dette. Stina forteller om hvordan utseende og kultur spiller en rolle når det kommer til det å bli akseptert i det norske samfunnet. Stina problematiserer det hun mener er en illusjon av Norge som flerkulturelt samfunn og selektiviteten bak denne illusjonen.

Men altså, jo likere flyktninger er oss i både utseende og kultur, jo enklere er det for dem å være i samfunnet. Dessverre er det en illusjon mot flerkultur og der mangfold er så viktig. Det tror jeg er veldig selektivt. Det er kun hvis den kulturen er. Ja akseptert, kan man si. Stina

At Stina sier "jo likere flyktningene er både i utseende og kultur, jo enklere er det for dem å være i samfunnet" er med på å underbygge det faktum at nordmenn i stor grad anser den norske kultur som den overlegne kultur. Desto likere man er som flyktning, desto større sjanse for aksept og innpass. Dette samsvarer med Gullestads (2002) teori om «oss og de», hvor hun mener innvandrere i Norge blir ansett som «de», dersom de ikke gjenspeiler det nordmenn ser på som kjent. I tillegg kan vi se likheter mellom Stinas utsagn og Gullestads tanker om at makt er nært knyttet til kultur. At kulturen og utseende må være akseptert innad i majoritetsbefolkningen eller såkalt "oss", gjør det lettere for ukrainske flyktninger å få innpass i den norske befolkningen (Gullestad, 2002).

Stina sier også at "det er en illusjon mot flerkultur der mangfold er så viktig". Dette kan tolkes dithen at Stina implisitt sier at Norge fronter et ønske om et flerkulturelt samfunn. Til tross for dette bryter Stina med denne fremstillingen da hun påstår at dette er en illusjon. Hun nevner også at "det tror jeg er veldig selektivt". Dette tolkes som om man bare ønsker et "flerkulturelt samfunn" om dette flerkulturelle samfunnet består av flyktninger som er lik som "oss". Gjennom dette kan vi se at både Stina og Mari trekker på fortolkningsrepertoaret som omhandler kapasitetspress, og det blir tydelig at denne dimensjonen av fortolkningsrepertoaret de tenker innenfor er annerledes enn det fortolkningsrepertoaret som politikerne handler ut ifra.

Stina sier ikke noe om hva hun mener med "hvis kulturen er akseptert", men det kan tenkes at ulike faktorer her spiller inn; for eksempel at opprinnelses kulturen er tenkt til å være nokså lik den norske kulturen, som igjen medfører at man er kjent med de "riktige" skikkene og normene. Slik som Erlend Wiborg fra FRP sa "Ukrainske flyktninger vil ha lettere for å bli integrert i det norske samfunnet enn flyktninger fra andre deler av verden, da dette er personer fra noenlunde samme kulturkrets som Norge" (FRP, 2022) Her ser man et eksempel på hvordan Wiborg mener ukrainerne har likhetstrekk ved den norske kulturen, og dermed skal det være lettere for dem å bli integrert i Norge. Man kan til tross for dette, argumentere for at alle kulturer er ulike, og har sine egne særpreg, blant annet normer og skikker (Boas, 1939) og man vil aldri kunne finne en kultur hvor alle aspekter av denne er lik som den norske kulturen. Videre man kan argumentere for at det ligger en dobbeltmoral i befolkningen. Det Stina forteller underbygger at det finnes fordommer og

fremmedfrykt i det norske samfunnet og at flyktninger som er mer lik "oss" har et bedre utgangspunkt i samfunnet.

“En annen type flyktning”

Sara som jobber i en stor kommune, forteller hvordan det er en annen situasjon i 2023 enn det var i 2015. Sara beskriver endringer i lovverket og hvordan ukrainske flyktninger har en annen oppholdstillatelse enn flyktninger som har ankommet Norge tidligere.

Det er så mange endringer nå, for det kom den krigen i Ukraina, og det er en helt annen type flyktning på en måte. Det er flyktning og det er krig, og de kom til Norge på grunn av krig, men vi har litt annerledes regler på det enn det vi har vanligvis, kollektiv beskyttelse som de kaller det. De får litt annerledes enn andre flyktninger, for eksempel de som kom i 2015-16. Det var litt annerledes. Det er eneste. Sara

Sara trekker på forskjellsbehandlings diskurs, hvor hun særlig legger vekt på ukrainske flyktninger og flyktninger som kom til Norge i 2015/2016. Ved at Sara bruker ord som “*en helt annen type flyktning*” og “*kollektiv beskyttelse*” indikerer Sara at det finnes forskjellige kategorier innenfor flyktningpolitikken. Man kan tolke som at det foreligger en underliggende maktstruktur i samfunnet på bakgrunn av flyktingens opprinnelsesland og den politiske situasjonen, som også diskutert i kapittel 5. Det at ukrainske flyktninger har fått en midlertidig oppholdstillatelse, eller det Sara omtaler som “*kollektiv beskyttelse*”, kan være et tegn på særbehandling gjort av den norske stat som igjen fører til ulikheter i utdeling av goder sammenlignet med andre flyktninger. Det kan også oppfattes som urettferdig håndtering av flyktningkrisene, da det ikke ble tilbudt midlertidig oppholdstillatelse i 2015/16, men heller enn innstramming rundt å gjøre Norge til et mindre attraktivt land å søke asyl i (Justis og beredskapsdepartementet, 2015). Sara forteller ikke nøyaktig hva som er «*annerledes*» i reglene, men det kan tolkes som at det er komplekse og politiske regelverk som er gjort annerledes. Det faktum at ukrainske flyktninger har fått en rask og smidig prosess når det gjelder å få oppholdstillatelse i Norge, resulterer til at det allerede er etablert forskjell. Sara hevder at ukrainske flyktninger kommer rett fra krig, derimot nevner hun ikke noe om at flyktingene som kom i 2015/2016 også kom fra krigsområder.

Utsagnene til Sara kan tolkes som en påpekning av ulikhet blant flyktninger, spesielt i forhold til spørsmål om oppholdstillatelse. Det virker som om ukrainske flyktninger i større grad anerkjennes som flyktninger fra krig og derfor har større behov for kollektiv beskyttelse. Dette åpner opp for en analyse av det politiske regelverket og hvordan det skaper ulikheter, samt hvordan visse grupper innen flyktningpolitikken blir behandlet og oppfattet. Informanten Julie, er også enig i disse utsagnene. Hun forteller om hvordan det har blitt en endring i lovverket, og hvordan det har blitt tilpasset nå i større grad enn tidligere. Hun problematiserer hvordan det er lettere for ukrainerne å komme til Norge, men påpeker også at dette innebærer en stress faktor fra samfunnet.

Også ser vi en endring i at lovverket i denne runden har blitt i stor grad tilpasset. At de har fått kollektiv beskyttelse som gjør det lettere for ukrainerne å komme til Norge. Nå endres det til et midlertidig lovverk i forhold til introduksjonsprogrammet. De som kom nå, har det nok lettere for ukrainerne å komme enn det var for syrere. Og samtidig ser de en forventning om at det skal være kjappere. Ukrainerne har

større press når de kommer, så det er kjappere å gi opp. De får maks et år i introduksjonsprogrammet for eksempel. Julie

Julie starter med å fortelle hvordan regelverket har blitt endret etter at krigen i Ukraina brøt ut, og hvordan introduksjonsprogrammet nå har blitt tilpasset ukrainerne. Hun sier også at det har blitt lagt et press på ukrainerne både ved en forestilling om at det ved ukrainerne skal være en hurtigere behandlingsprosess, og at dette presset har vist seg å skape utfordringer for ukrainerne. Hun kommer med et eksempel på at de har et mindre løp i introduksjonsprogrammet enn andre flyktninger. Dette presset, som hun påpeker, resulterer i at ukrainere må gjennom et kortere introduksjonsprogram sammenlignet med andre flyktninger. Dette er med på å skape utfordringer for ukrainere, som ikke nødvendigvis er rustet for å klare kortere introduksjonsprogram i forhold til andre flyktninger.

Julie forteller også at det har vært en regelverksregulering, hvor Norge har bestemt å gi "kollektiv beskyttelse" til ukrainske flyktninger. Dette er noe som gjør det betraktelig lettere for ukrainerne å komme til Norge. Det at Norge har valgt å gjøre dette, tyder på en spesifikk prioritering av denne gruppen flyktninger. Denne typen tilpasning av regelverket som Julie nevner, antyder en form for respons på den spesifikke situasjonen som ukrainske flyktninger står overfor, og et ønske fra Norge å imøtekomme deres behov i større grad.

Man kan også tolke det som Julie sier som en sammenligning mellom flyktninggrupper, hvor hun reflekterer over at det er lettere for ukrainerne å komme til Norge og at det ikke nødvendigvis var slik for "syrerne" som kom til Norge i 2015/2016. Det at man har et lovverk som kan være fleksibelt og tilpasningsdyktig kan også tolkes positivt, i den form at man som land er bedre rustet i møte med flyktningkriser og de skiftende behovene til flyktninggruppene. Derimot, når man sammenligner flyktningkrisen i 2015 mot den vi står ovenfor nå i krigen mellom Russland og Ukraina, er det grunn til å stille seg kritisk til den forskjellbehandlingen som har oppstått i møte med disse ulike flyktninggruppene. Det faktum at det er gjort endringer i lovverk under flyktningkrisen i dag, kan reise spørsmål ved om denne krisen anses som viktigere enn den tilbake i 2015/2016. Det som spesielt reiser denne påstanden er det faktum at lovverket heller ble strengere i 2015/2016, slik at Norge skulle bli et mindre attraktivt land å søke asyl i (Justis og beredskapsdepartementet, 2015).

Videre kan man også se på opplevelsen til Julie om at ukrainerne opplever et større press på det at prosessen går mye fortere med ukrainerne. På noen måter kan dette tolkes som om man ser på integrering som et individuelt ansvar, og ikke på et samfunnsmessig kollektivt ansvar. Dette fordi det foreligger en forventning om at ukrainere for eksempel skal lære seg det norske språket, kulturen og normene fortere. Dette kan for enkelte være et enormt press, ettersom det i liten grad tas hensyn de personlige og sosiale utfordringer de allerede står ovenfor ved å komme til et nytt land som følge av opplevelser i hjemlandet. Videre kan det at ansvaret blir lagt på flyktningen, og ikke nødvendigvis samfunnet, vil være problematisk da det kan være utfordrende for flyktninger å tilpasse seg et nytt samfunn. Å bli møtt av et land hvor det er forventet at man skal lære seg et nytt språk på seks måneder, er problematisk i den grad at det ikke tas høyde for individuelle utfordringer. Dette kan føre til økt press og stress for de ukrainske flyktningene, og gjøre det vanskeligere for dem å lykkes med integrasjonen i det nye samfunnet. Som nevnt tidligere er integrering både et institusjonelt og individuelt ansvar (Hansson & Aarset, 2017).

En annen utfordring som ukrainske flyktninger opplever, er at de kun får oppholdstillatelse er år om gangen. Det vil si at ukrainerne lever i en midlertidig fase hvor det kan være utfordrende å bli integrert og kunne lære seg ny kultur, språk og normer. Det at det er fattet et politisk vedtak som innebærer at ukrainerne bare får et års oppholdstillatelse om gangen, vil naturligvis medføre at de kun får et år i introduksjonsprogrammet også. Julie forteller ikke om det finnes en mulighet for et forlenget introduksjonsprogram dersom dette er nødvendig, slik som Mari har nevnt tidligere i kapittel 4.

Utfordringer knyttet til antall bosetninger

I møte med den store tilstrømmingen av flyktninger til Norge, har det vært utfordrende for kommunene å imøtekomme alle behovene deres. Informantene mine Julie og Mari har begge pekt på kapasitetsproblemer i det norske systemet, som har resultert i at bosetningen av flyktingene har vært vanskelig.

Vi sa ganske klart i fra, vi fikk anmodning om å bosette enda flere. Så vi sa ganske klart ifra det ikke går på grunn av mangel på migrasjonshelse, fastleger, og boliger. Så vi sa til vår virksomhetsleder ifra at det ikke vil gå. Men det ble kjørt gjennom uansett. Sånn er det. Mari.

Mari delte sine erfaringer med hvordan kommunen hennes slet med å takle behovet for helse, tilgang til fastleger og tilstrekkelig med boliger for flyktingene. Dette var noe hun hevder å ha varslet både sin leder og kommunen om gjentatte ganger, for å indikere at det var ikke mer kapasitet til å bosette flere flyktninger. Sitatet fra Mari kan antyde en top-down tilnærming til bosetningspolitikken, hvor de lokale og ansattes stemmer blir marginalisert. Det blir en byråkratisk overmakt, som kommer til syne ved Mari sitt utsagn "men det ble kjørt gjennom uansett". Videre legger hun til at "sånn er det", noe som kan tolkes som om dette er en vanlig praksis for de ansatte. Dette tyder på at de ansatte i flyktingtjenesten er vandt med denne type omstilling, og at det ikke blir tilrettelagt etter deres anmodning. I dette sitatet posisjonerer Mari seg som en stemme av fornuft, ved at hun har tatt vurderinger som viser at kommunen egentlig ikke har mulighet til å ta imot flere flyktninger, og at hun stiller seg kritisk til at det uansett blir gjennomført. Mari trekker på en forestilling hvor hun mener det ikke blir vist forståelse ovenfor kommunens faktiske kapasitet, og at de ansatte ikke blir hørt i en situasjon som allerede er krevende. Hun forteller om hvordan kommunestyret ikke var lydhør, og hevder det at de ansatte ga beskjed om at det ikke var mulighet til å bosette flere. Dette ble oversett, og det satte flyktingetjenesten og kommunen i en uheldig situasjon, hvor de ble tvunget til å bøye seg.

En annen faktor som kan påvirke negativt ved at det blir kjørt en politikk som ikke samsvarer med realiteten og kapasiteten i kommunene, kan være at det er med på å bygge opp under en forskjellsbehandling. En forskjellsbehandling der man ikke får samme muligheter, da flyktninger er avhengig av en bra bosetning hvor man har alle de nødvendige tilbudene man skal få som flykting. Det faktum at de ansatte må mobilisere på en måte som ikke er bærekraftig eller forsvarlig, kan man tolke som om det ikke blir gitt likt tilbud til alle. Man kan også tolke sitatet til Mari som en overkjøring av de ansatte i flyktingtjenesten av kommunestyret. Selv om man er i en situasjon hvor man ønsker å hjelpe flyktninger er det høyst nødvendig å ha en bolig som flyktninger kan oppholde seg i, både for flyktingens velvære, men også for en god integrering. At kommunen ikke tar hensyn til de ansatte kan ha ringvirkninger, og det skildrer en maktstruktur innad i

kommunen som ikke tar hensyn til ansattes arbeidshverdag eller flyktninger og deres opplevelse i møte med kommunen.

Det Mari problematiserer i sitatet er at de ikke har nok ressurser til å ta imot flere flyktninger. Et uheldig resultat av dette kan være at samfunnet blir så pass belastet grunnet den store mengden flyktninger, noe som kan resultere i at lokalbefolkningen vil starte med å se på flyktningene som en belastning. Ved at instansene skaper en slik overbelastning vil dette kunne påvirke samfunnet og det kan utvikle seg til en misnøye innad i samfunnet ovenfor flyktninger.

Problemstillingen som Mari trekker frem, er også noe informanten Stina berører i sitt intervju. Stina fremhever mye av samme problematikken når det kommer til høy bosetning, og setter ord på utfordringene rundt dette.

Jeg føler det er altfor mye. Hvis man skal tenke på kvalitet av bosetningene. Hvis man skal tenke på at disse folkene skal ha helsehjelp, de skal ha jobb. Så er det for mange. Det burde vært fordelt bedre over alle kommunene. Vi har boligmangel, veldig mange har ikke fastlege, legevakter blir brukt som kriseinstans, psykologhjelp er jo nesten fraværende. Stina

Stina tar opp mange av de samme bekymringene som Mari. Både når det gjelder flyktningers grunnleggende behov som bolig, fastlege og psykologisk støtte. Dette peker på en felles opplevelse om at det foreligger utfordringer knyttet til bosetting av flyktninger i norske kommuner, og at de opplever en maktesløshet og frustrasjon over beslutningene som tas av overordnede instanser. Dette peker på en felles diskurs om at kommunene opplever et pålagt ansvar uten at det foreligger tilstrekkelig med støtte eller ressurser fra myndighetene.

Imidlertid har Stina oppmerksomheten mer rettet mot det at det er for mange flyktninger på et område, fremfor at de er fordelt jevnt over landet. Dette mener hun påvirker lokalsamfunnet, i den forstand av at det blir boligmangel, fastlegemangel og overbelastning på andre helsetjenester. Hun er også bekymret for kvaliteten på bosetningene, da dette vil påvirkes av at antallet flyktninger er såpass stort. Både Mari og Stina belyser samme tematikk rundt høy bosetningen uten tilstrekkelig tilrettelegging for flyktninger. Man kan tolke utsagnene til både Mari og Stina som bekymringsverdig med tanke på flyktningene, men også med tanke på lokalbefolkningen. Som nevnt tidligere vil det faktum at når flyktninger tar opp nødvendige ressurser i infrastrukturen fra andre etater påvirke lokalsamfunnet. Det blir en ringeffekt som kan utvikle seg til å bli problematisk i samfunnet for øvrig. En annen utfordring hun peker på er at det er svært vanskelig å finne arbeid til det store antallet flyktninger, noe som er svært essensielt da politikere har gjort tiltak for å lette veien for flyktninger å få seg jobb. Da vil det å ha nok arbeid å tilby være helt essensielt.

Oppsummering

I dette kapitlet har jeg forsøkt å besvare forskningsspørsmålet: "I hvilken grad er det variasjon i norsk politikk og mediedekningen av flyktningkrisen i 2015, sammenlignet 2022 i det norske samfunnet?". Her har ulike tematikker slik som endringer i reglement tilpasset ukrainske flyktninger, samt verdien av mediens hyppige oppslag, bidratt til å påvirke samfunnets empati til flyktningene. Det har særlig blitt belyst hvordan flyktninger blir

kategorisert på bakgrunn av etnisitet, og at Norge utad uttaler et ønske om et mangfoldig samfunn, men at dette ikke nødvendigvis gjenspeiler realiteten. Derfor har det blitt diskutert om samfunnet kun ønsker å bare være et mangfoldig samfunn, så langt restriksjoner knyttet til at nye landsmenn skal være så like som mulig er på plass. Det vil si at flyktninger skal ha nokså lik religion, kultur og "rase" for å kunne bli akseptert. Basert på informantenes utsagn, kan det se ut til at det norske samfunnet ønsker et selektivt mangfold, hvor man som flyktning skal være så lik som mulig. Det diskuteres at ukrainerne har fått innpass i illusjonen om at de er nokså lik som nordmenn, og at de blir ansett som "riktig type flyktning". Dette kommer til uttrykk gjennom at reglementet har blitt midlertidig endret for at det skal være lettere for ukrainerne å komme til Norge. Gjennom kapitelet har informantene vist hvordan dette har vist seg vanskelig å gjennomføre i praksis, gjennom utfordringene kommunene har hatt når det kommer til anmodninger om bosetninger og den reelle kapasiteten i kommune Norge. Selv om ukrainerne blir ansett som likere nordmenn, kommer det med en kompleksitet for flyktningene, da det har foreligger en forventning om at de blant annet skal lære seg språket raskere, og at det ikke nødvendigvis har vært så lett. Det er blitt lagt et enormt press på de som kan være utfordrende når man kommer til et nytt land.

Stina og Mari har særlig lagt vekt på hvordan de som ansatte ikke har blitt hørt i møte med anmodninger, og har belyst en top-down tilnærming. Gjennom disse utsagnene tyder dette på en maktstruktur hvor ansatte ikke blir hørt i møte med politikere. Det har også blitt problematisert hvordan flyktninger ikke får tilstrekkelig nødvendigheter i møte med nye kommuner, da kapasiteten til infrastrukturen er mangelfull når det kommer til fastleger, arbeidsplasser og boliger. Dette er noe som skaper en forskjellsbehandling i bosetninger i ny kommune, ved at flyktninger skal ha samme tilbud som den norske befolkningen ved bosetning i ny kommune. Stina og Mari trekker på det samme fortolkningsrepertoaret som omhandler kapasitetspress, og det blir tydelig at denne dimensjonen av fortolkningsrepertoaret de tenker innenfor er annerledes enn det fortolkningsrepertoaret som politikerne handler ut ifra.

Ifølge informantene mine spiller også mediene en rolle i samfunnet, gjennom at mediene står fritt til å velge hva de ønsker å vie oppmerksomhet til ovenfor befolkning. Norske medier har en stor innflytelse, ifølge Stina, som igjen bidrar til at befolkningen mobiliserer for å bistå flyktninger. Derimot blir befolkningens oppfatninger og holdninger farget av mediene. Ifølge mine informanter har de en stor innflytelse på hva den norske befolkningen har lett tilgang på av informasjon. Dette tyder på at mediedekningen under flyktningkrisen i 2022, har bidratt til favorisering av ukrainske flyktninger til fordel for andre flyktninggrupper. Informantene peker på at mediene påvirker samfunnets oppfatninger og holdninger, som deretter påvirker hvordan behandlingen blir av flyktningene. Dette kommer til uttrykk gjennom utsagn om at det norske samfunnet har vært positiv i mottakelsen av ukrainske flyktninger.

Kapittel 7: Avsluttende refleksjoner

I dette kapitlet skal jeg samle trådene fra de tidligere kapitlene. Formålet med oppgaven er å undersøke de ansatte i flyktningtjenestens erfaringer, opplevelser og meninger knyttet til de to ulike flyktningsstrømmene som har påvirket Norge. Gjennom deres synspunkter har jeg forsøkt å besvare problemstillingen:

«I hvilken grad varierer behandlingen av flyktninger som ankom Norge i løpet av 2015/2016 sammenlignet med ukrainske flyktninger som ankom Norge i 2022/2023? Og hvordan kan disse forskjellene forklares og forstås fra ansatte i flyktningtjenestens perspektiv?»

For å besvare denne oppgaven har jeg tatt utgangspunkt i tre forskningsspørsmål: "Hvordan varierer tilgangen til gratis tjenester og bolig for flyktninger, og hvilke faktorer bidrar til eventuelle forskjeller i tjenestetilbudet de mottar?" og "Hvordan påvirker opprinnelseslandet til flyktninger deres tilgang til utdanning og arbeidsmarkedet i Norge, og hvilke spesifikke barrierer og muligheter oppstår som et resultat?", og den siste lyder "Hvordan har variasjonene i norsk politikk og mediedekningen av flyktningskrisene i 2015 og 2022 påvirket integrasjon og behandlingen av flyktninger i det norske samfunnet?" Formålet er å bidra til forståelse rundt tematikken, og skape forståelse rundt de forskjellene som kommer til syne.

I det første analysekapitlet: kapittel 4, ble det innledningsvis beskrevet at selv om begrepet «flyktninger» har en klar definisjon, blir det ifølge mine informanter sett i forskjellig lys basert på de ulike flyktingene det er snakk om. Gjennom informantenes fortellinger kan man forstå det i sammenheng med at det er en kategorisering av flyktninger. Dette er noe som kommer til uttrykk gjennom de ulike fordelene som enkelte flyktinggrupper opplever å få, hvorav andre ikke får disse tilbudene. Informantene forteller om gratis tjenester slik som buss og enklere tilgang til bolig grunnet favorisering. Det er delte meninger blant mine informanter, hvorvidt gratis tjenester er provoserende eller ei. Noen mener dette ikke er provoserende, mens andre uttrykker at «flykting er flykting». Gjennom dette utsagnet, kan det diskuteres om problematikken kommer sterkere frem når enkelte flyktinggrupper ikke anses som likeverdige flyktninger. I kapitlet trekker informantene frem flyktninger fra Ukraina som en gruppe flyktninger de mener er mer privilegerte enn for eksempel flyktninger fra Midtøsten og Afrika. Her mener de eksplisitt at dersom man er en ukrainsk flykting, vil dette være en positiv faktor som påvirker tilgangen til tjenestetilbudene. Man kan argumentere for at ukrainske flyktninger blir ansett som mer lik «oss» da de kommer fra Europa. Dette kommer også til uttrykk i Triandafyllidou & Gropas (2023), hvor de sier at Europa er «ikke den andre». Det kan tolkes som om det er en favorisering eller preferanse i det norske samfunnet når det kommer til ulike flyktinggrupper.

Når det gjelder tilgang til bolig for flyktninger, viser kapitlet eksempler på at ikke-vestlige flyktninger blir erstattet til fordel for ukrainske flyktninger. Dette er noe som virker vanskelig hos informantene, samt skaper spørsmål hos de andre flyktingene som ikke forstår hvorfor andre flyktninger prioriteres fremfor dem. I tillegg kommer det også frem eksempler på at det tilbake i 2015/2016 ble favorisert syriske flyktninger fremfor andre flyktinggrupper. Disse eksemplene antyder et mønster av favoriserte flyktinggrupper, hvorav dette baseres på blant annet forestillinger om større kulturell kapital. Basert på dagens situasjon, hvor ukrainske flyktninger favoriseres over andre flyktninger, til og med

syriske, ser man et mønster som tyder på at «hvite flyktninger» oppfattes som mer privilegerte sammenlignet med ikke-vestlige flyktninger ifølge informantene.

I kapitel 5 besvares forskningsspørsmålet "hvordan påvirker opprinnelseslandet til flyktninger deres tilgang til utdanning og arbeidsmarkedet i Norge, og hvilke spesifikke barrierer og muligheter oppstår som et resultat?". Her har det, gjennom utsagnene til informanter, blitt analysert hvordan ukrainske flyktninger har blitt integrert i det norske samfunnet i 2022/2023, sammenlignet med ikke-vestlige i 2015/2016. Informantene har problematisert hvordan ukrainske flyktninger får et kortere introduksjonsprogram i forhold til andre flyktninger, med bakgrunn i deres midlertidige oppholdstillatelse. Forklaringen på oppholdstillatelsen kan ligge i at det er en forventning av at de skal returnere så snart krigen tar slutt. Derimot er dette noe informantene påpeker kan resultere i dårligere integrering i det norske samfunnet, da de risikerer å ikke kunne opparbeide en god språkforståelse. Dersom flyktningene mangler kompetansen som kreves for å håndtere sosiale- eller jobbrelaterte settinger, kan de risikere å miste sin sjanse til å forbedre sin posisjon i samfunnet. Med andre ord er dette noe som kan hindre dem i å utvikle høyere kulturell, sosial og økonomisk kapital (Bourdieu, 1986). I tillegg mener informantene mine at dette kan føre til dårligere integrering, da språkopplæring er kritisk for å oppnå suksess i det norske samfunnet. For at arbeidslivet og velferdsstaten skal kunne være i stand til å møte den høye strømmen av flyktninger, må integreringsevnen styrkes, slik at flyktninger i større grad kan bli en del av arbeids- og samfunnslivet i Norge (NOU 2017:2, 2017, s. 216).

Til tross for dette, mener informantene mine at det er en generell vilje i det norske samfunnet til å hjelpe ukrainske flyktninger. Det fremheves at de får lettere godkjent sin tidligere utdanning, i motsetning til andre flyktninger. Basert på informantenes utsagn, tolkes det nærmest som at det er lite som skal til så lenge de er fra Ukraina. Andre flyktninger derimot får ikke godkjent sin utdanning, da myndighetene inndrar videregående dokumentene deres, noe som gjør at de ikke har papirer å vise til. Tilbake under flyktningkrisen i 2016/2015, drar også informantene kjensel på samme dilemma, hvor det var en forestilling om at syriske flyktninger var mer utdannet enn andre flyktninger. Det er tydelig at det foreligger en velvilje i det norske samfunnet når det gjelder flyktninger som har høyere utdanning. Derimot påpeker også informantene at høy utdanning ikke nødvendigvis betyr at man skal kunne få seg jobb innenfor samme fagfelt i Norge. Det er store samfunnsøkonomiske gevinster forbundet med å komplementere deres kompetanse med norsk kompetanse, men kommer frem at kompetansen som flyktningene kommer med, ikke verdsettes i det norske samfunnet (NOU 2017:2, 2017, s. 217). Resultatet er at flere flyktninger ikke får tatt i bruk sin kompetanse, noe som også gjør at Norge kan miste viktige ressurser. Det foreslås tiltak for å få flere lavkvalifiserte flyktninger ut i arbeid, som eksempelvis lønnstilskudd som bistand, opplæring på arbeidsplassen, praksistiltak i arbeidslivet og integrering av språkopplæring på arbeidsplassen (NOU 2017:2, 2017, s. 217).

Videre påpekes det at informantene opplever det som enklere å skaffe jobb til ukrainske flyktninger, i forhold til andre flyktninggrupper. Begrunnelsen ligger i at det er en godvilje blant det norske folket om å hjelpe ukrainske flyktninger. Informantene peker på det at arbeidsgivere anser dem som utseendemessig og kulturelt mer like nordmenn. Informantene peker på at denne «godviljen» behøves for at de skal kunne få flere ut i arbeidslivet, og hevder det i det lange løp vil gi fordeler til flyktningen og den norske velferdsstaten gjennom individets økonomiske selvstendighet. Derimot påpeker de at det

er en «*bismak*», da de selv opplever at dette bidrar til favorisering av enkelte flyktninggrupper. Det kan derfor konkluderes med at opprinnelseslandet til flyktningen påvirker deres tilgang til utdanning og arbeid i Norge. Selv om ukrainske flyktninger møter både fordeler og ulemper, foreligger det en generell oppfatning om at de lettere integreres i det norske samfunnet på bakgrunn av deres kulturelle likheter med nordmenn. Imidlertid kritiserer informantene den ulike behandlingen av flyktningene, da det bidrar til å skape forskjeller og sosiale ulikheter.

I det siste analysekapitlet, undersøkes informantenes meninger i hvorvidt det foreligger forskjeller i norsk politikk og mediedekning av flyktningkrisene i 2015 og 2022, med særlig fokus på hvordan dette har påvirket integrasjon og behandlingen av flyktninger i det norske samfunnet. Gjennom informantenes utsagn, kommer det frem at det er foretatt endringer i lover og reguleringer for å gjøre det lettere for ukrainske flyktninger til å komme til Norge. Informantene trekker på at disse flyktningene ser ut til å favoriseres av politikerne og mediene, på bakgrunn av deres likhet til nordmennene. Disse endringene tyder på en politisk vilje til å støtte ukrainske flyktninger. Det kommer også frem at det er lettere å akseptere ukrainske flyktninger inn i den norske kulturen, da de ifølge mine informanter anses som «*riktig type flyktning*». Videre kan dette tyde på at integrasjonen og behandlingen av ukrainske flyktninger inn i det norske samfunnet er lettere, i motsetning til hvordan det er for ikke-vestlige flyktninger. Derimot viser også kapitlet at selv om reglementet har blitt justert for å tilpasse seg flyktningene fra Ukraina som ankom i 2022, så har dette vært utfordrende i praksis. Informantene har problematisert hvordan den høye bosetning har skapt store kapasitetsproblemer innenfor bosetning, helsetjenester og arbeidsplasser. Informantene Stina og Mari bringer frem en opplevelse av en top-down maktstruktur, der deres bekymringer ikke har blitt hørt av ledelsen. Det er tydelig at det foreligger ulike oppfatninger av hvorvidt avgjørelsene som blir tatt er gode eller ikke i praksis.

Videre belyses det at også mediedekningen under flyktningkrisen i 2022 har vært med på å bidra til favorisering av disse flyktningene, til fordel for andre. Deres innflytelse på befolkningens oppfatninger og holdninger påvirker hvordan det norske samfunnet behandler flyktningene som kommer til landet. De skaper empati og bidrar til å mobilisere samfunnet til å støtte og hjelpe. Gjennom utsagnene kommer det derfor frem at det norske samfunnet har vært mer positiv i mottakelsen av ukrainske flyktninger, i motsetning til andre som kom på samme tid.

Funnene i oppgaven viser mottakelsen og behandlingen av flyktninggruppene som kommer til Norge, har vært varierende. Dette påvirkes av ulike faktorer som politiske beslutninger, mediedekningen og samfunnets holdninger. spesielt tydelig er det hvordan ukrainske flyktninger har fått bedre tilgang på ressurser, godkjennelser og adgang til arbeidsmarkedet som andre flyktninger ikke har fått mulighet til. Denne studien gir en innsikt i hvordan Norge responderer på forskjellige flyktningstrømmer, og hvordan behandlingen av flyktninger påvirkes av sosial og politiske dynamikker.

Veien videre

Basert på informasjonen fra mine informanter, har jeg kommet frem til at det foreligger en grad av variasjon i behandlingen av flyktninger som ankom Norge i løpet av de to ulike flyktningkrisene. Mitt bidrag gjennom denne masteroppgaver er å belyse en kompleks situasjon vi står ovenfor i Norge, hvor det ifølge mine informanter forekommer favorisering og forskjellsbehandling av flyktninger. Jeg mener dette er en tematikk som ikke blir snakket nok om, og må belyses ytterligere.

Hvis jeg skulle ha forsket ytterligere på denne tematikken er det flere perspektiver som kunne vært interessant og utforsket. Jeg tror det som særlig kunne vært spennende er og intervjuer flyktninger som både ankom Norge i 2015 i tillegg til i 2022. Hvordan deres opplevelser og erfaringer har vært når det gjelder mottakelsen av det norske samfunnet, kunne vært med på gi dypere innsikt i problemstillingen. Man kunne også hatt ulikt aldersspenn på flyktningene, da en ungdom vil trolig ha helt andre synspunkter enn en voksen flyktning. Det kunne vært spennende og undersøkt hvordan deres møte med utdanning, bolig og samfunnet generell hadde vært. Man kunne også valgt og sammenlignet flyktnings møter i de andre skandinaviske landene, og sett etter likheter eller forskjeller knyttet til flyktnings mottakelse der.

Det er noen avgrensninger med oppgaven. Det har vært flere avgjørelser jeg har måttet tatt, med tanke på at det er en master oppgave. Jeg har valgt å bare sammenligne to flyktningkriser: den første i 2015, hovedsakelig med ikke-vestlige flyktninger og den andre i 2022 med ukrainske flyktninger. Til tross for Norges tidligere erfaringer med flyktningstrømmer, har jeg valgt å avgrense til bare de to. Dette er særlig med tanke på ordbegrensning og at omfanget hadde blitt for stort til denne oppgaven. Jeg har også valgt å bare begrense informantene til ansatte i flyktningstjenesten, på bakgrunn av at jeg mener de besitter verdifulle perspektiver og kunnskap som kunne berike denne oppgaven.

Litteraturliste

Arbeids- og inkluderingsdepartement. (2023, 17. januar). Forslag om videreføring av midlertidige regler i lovverket som følge av ankomst av fordrevne fra Ukraina. [Høringsnotat]

<https://www.regjeringen.no/globalassets/departementene/aid/dokumenter/2023/horingsnotat-forslag-om-videreforing-av-midlertidige-regler-i-lovverket-som-folge-av-ankomst-av-fordrevne-fra-ukraina-m.m.pdf>

Berger, P. L., & Luckmann, T. (1967). *The social construction of reality: a treatise in the sociology of knowledge* (p. 249). Penguin.

Bjånesøy, L., & Bye, H. H. (2023). Norwegian citizens' responses to influxes of asylum seekers: comparing across two refugee crises. *Social Influence*, 18(1). <https://doi.org/10.1080/15534510.2023.2242619>

Boas, F (1939). *The mind of primitive man*. The macmillian company.

Bourdieu, P. (1986). "The Forms of Capital." Pp. 241-258 in *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*, edited by J. G. Richardson. New York: Greenwood Press.

Bourdieu, P., (1995). *Distinksjonen: en sosiologisk kritikk av dømmekraften*. (Prieur. A, overs.) Pax. (Opprinnelig utgitt 1979)

Bratberg, Ø. (2017). *Tekstanalyse for samfunnsvitere* (2. utg., p. 216). Cappelen Damm akademisk.

Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, ss. 77-101.

Brekke, Damsa, Evertsen, Hansen, Lidén, Paasche, Rogne, Røed, Trætteberg. (2024). *Tilrettelegging for integrering av flyktninger i Norge. Organisering, tiltak og erfaringer. (ISF Rapport 2024:3)* Institutt for samfunnsforskning. https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/bitstream/handle/11250/3116715/ISF_Rapport_3_24_UUweb.pdf?sequence=6&isAllowed=y

Bråthen, Hagelund & Kavli (2007). «Med rett til å lære og plikt til å delta». Fafo. <https://www.faf.no/zoo-publikasjoner/faf-rapporter/med-rett-til-a-laere-og-plikt-til-a-delta>

Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal.

De Coninck, D. (2023). *The Refugee Paradox During Wartime in Europe: How Ukrainian and Afghan Refugees are (not) Alike*. *International Migration Review*, 57(2), 578-586. <https://doi.org/10.1177/01979183221116874>

De nasjonale forskningsetiske komiteene (2021). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora*. Hentet 2.mai 2024.
<https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/hum-sam/forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-og-humaniora/>

Døving. (2022). *Rasisme fenomenet, forskningen, erfaringene*. Universitetsforlaget.

Edley, N. (2001). *Analysing Maculinity: Interpretative Repertoires, Ideological Dilemmas and Subject Positions*. I Wetherell, M, et al. (Red.), *Discourse as Data: A Guide for Analysis* (189- 229). Sage.

Flyktninghjelpen. (2013). *Begreper*. Hentet 3.mai 2024, fra
<https://www.flyktninghjelpen.no/global/statistikk/begreper/>

FN- (2024) *FNs verdenserklæring om menneskerettigheter*.
<https://fn.no/avtaler/menneskerettigheter/fns-verdenserklæring-om-menneskerettigheter>

FN-sambandet, (2023. Juli, 04) Hentet 1.mai. *Konvensjon mot rasediskriminering*
<https://fn.no/avtaler/menneskerettigheter/konvensjon-mot-rasediskriminering>

Fremskrittspartiet (2022.04.03). *FRP vil prioritere ukrainske flyktninger*. (Hentet 18.April,2024) Fra <https://www.frp.no/nyheter/frp-vil-prioritere-ukrainske-flyktninger>.

Gullestad. M (1992). *The art of social relations. Essays on culture, social action and everyday life in modern Norway*. Universitetsforlaget.

Gullestad. M. (2002). *Det norske sett med nye øyne*. Universitetsforlaget.

Grunnloven. (1814), Kongeriket Norges Grunnlov. (LOV.1814-05-17). Justis- og beredskapsdepartementet. https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1814-05-17/KAPITTEL_5#KAPITTEL_5

Hall, S. (1973). *Encoding and Decoding in the television discourse*. University of Birmingham.

Høyere utdanning for utdanning og kompetanse, (u.å). *Språknivåer*. Hentet. 14 mai 2024. Fra <https://prove.hkdir.no/spraknivaer>

Jacobsen, D.I. (2015) *Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode. 3 utgave*. Cappelen Damm akademisk

Johannessen, Rafoss & Rasmussen. (2018): *Hvordan bruke teori?* Oslo: Universitetsforlaget.

Johannessen, Tuft, Christoffersen. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode. (utgave.5)*. Abstrakt forlag.

Justis og beredskapsdepartementet. (2024, 16. Februar). *Fordrevne fra Ukraina får forlenget oppholdstillatelsen i Norge med ytterligere ett år*. Regjeringen.

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/fordrevne-fra-ukraina-far-forlenget-oppholdstillatelsen-i-norge-med-ytterligere-ett-ar/id3025954/>

Justis og beredskapsdepartementet. (2023, 24. Januar). *Fordrevne fra Ukraina får forlenget oppholdstillatelse i Norge.* Regjeringen.

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/fordrevne-fra-ukraina-far-forlenget-oppholdstillatelse-i-norge/id2960113/>

Justis- og beredskapsdepartementet (2015, 29. Desember). *Tiltak for å møte flyktningkrisen.* [Pressemelding] Regjeringen.

<https://www.regjeringen.no/no/dokumentarkiv/regjeringen-solberg/aktuelt-regjeringen-solberg/jd/pressemeldinger/2015/tiltak-for-a-mote-flyktningkrisen/id2469066/>

Hansson, L, & Aarseth, T. (2017). "Kapittel 2: Sosial kapital i kommunens møte med flyktninger." In *Immateriell kapital*, edited by Bjørhusdal, E. Andersen J.R, Ness. J.G, Årethun, T. 31-48. Universitetsforlaget.

Integreringsloven. (2008), *Lov om utlendingers adgang til riket og deres opphold her.* (LOV-2008-05-15-35). Justis og beredskapsdepartementet.

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-05-15-35?q=Lov%20om%20utlendingers%20adgang%20til>

Integreringsloven. (2020). *Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid.* (LOV- 2020-11-06-127). Arbeids og inkluderingsdepartementet.

https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2020-11-06-127/KAPITTEL_7#KAPITTEL_7

Kaldal I. (2003). *Historisk forskning, forståing og forteljing.* Det norske samlaget.

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009) *Det kvalitative forskningsintervju.* Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.

Lo, M.-C. M. (2015). Conceptualizing "unrecognized cultural currency": Bourdieu and everyday resistance among the dominated. *Theory and Society*, 44(2), 125–152.

<http://www.jstor.org/stable/43694752>

Lofland, J., S, D.A., Anderson, L & Lofland, L.H. (2006). *Analyzing social setting: a guide to qualitative observation and analysis*, (4. Utgave). Thomson Wadsworth.

Lillevik, R., & Tyldum, G. (2023). Norsk innvandringspolitikk som ulikhetsdriver. In T. Fløtten, H. C. Kvali, & S. Trygstad (Eds.), *Ulikhetens drivere og dilemmaer* (pp. 294-310). Universitetsforlaget. <https://doi.org/doi:10.18261/9788215065403-23-17>

Lunde, H, (2023) *Introduksjonsordningen i endring.* Statistisk sentralbyrå.

<https://www.ssb.no/utdanning/voksenopplaering/artikler/introduksjonsordningen-i-endring>

NOU 2017:2. *Integrasjon og tillit.* Departementenes sikkerhets og serviceorganisasjon. Oslo. Hentet

fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/c072f7f37da747539d2a0b0fef22957f/no/pdfs/nou201720170002000dddpdfs.pdf>

Plan og bygningsloven (2008). *Lov om planlegging og byggesaksbehandling*. (Lov-2008-06-27-71). Kommunal og distriktdepartementet.

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71>

Ponce, A. (2022). Studie av "rase" i Europa: Hva kan surveydata bidra med?". I C.A Døving (RED,), *Rasisme, fenomenet, forskningen, erfaringer*. Universitetsforlaget (s.74-93)

Potter, J. & Wetherell, M. (1987). *Discourse and social psychology: beyond attitudes and behaviour*. London: Sage.

Postholm, M. B. (2010). *Kvalitativ metode: en innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kasusstudier* (2. utg., p. 242). Universitetsforl.

Said, E. (1994). *Orientalismen: vestlige oppfatninger av Orienten*. (A. Aabakken, Overs.). Cappelens forlag. (Opprinnelig utgitt 1978).

Skilbrei, M. (2019): *Kvalitative Metoder, planlegging, gjennomføring og etisk refleksjon*.

Skrede, J. (2017). *Kritisk diskursanalyse* (p. 192). Cappelen Damm akademisk.

Statsministerens kontor. (2016, 4. Mai). Regjeringen: - *Nødvendige innstramminger*. Regjeringen. <https://www.regjeringen.no/no/dokumentarkiv/regjeringen-solberg/aktuelt-regjeringen-solberg/smk/pressemeldinger/2016/ny-side/id2481689/>

Staunæs, D. & Søndergaard, D.M (2005): *Intervju i en tangotid*. I Järvinen, M og N. Mik-Meyer (red.): *Kvalitative metoder i et interaksjonistisk perspektiv*, Hans Reitzels Forlag kap 3

Thagaard, T. (2018): *Systematikk og innlevelse: En innføring i kvalitative metoder*, Fagbokforlaget, Bergen

Tocqueville, A. de, Tønnesson, K., & Tønnesson, Birgit. (1995). *Om demokratiet i Amerika*. Gyldendal.

Triandafyllidou, A. (2023). *What is Europe?* (Second edition, Vol. 1). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003278375>

Tyldum, Kjeøy & Lillevik, (2023) *Different policies, different outcomes. The reception of Ukrainian refugees in Sweden and Norway*. Fafo. <https://www.fafo.no/images/pub/2023/967-second-edition.pdf>

Utlendingsdirektoratet. (u.å.a) *Beskyttelse (asyl)*. Hentet 18. april. 2024. Fra <https://www.udi.no/skal-soke/beskyttelse/>

Utlendingsdirektoratet, (u.å,b) *Kollektiv beskyttelse*. Hentet 1.mai 2024. Fra <https://www.udi.no/ord-og-begreper/kollektiv-beskyttelse/>

Utlendingsdirektoratet (2015). *Tall og fakta*. (Hentet 2.mai 2024). Fra https://www.udi.no/globalassets/global/aarsrapporter_i/tall-og-fakta-2015.pdf

Utlendingsloven (2008). *Lov om utlendingers adgang til riket og deres opphold her.* (LOV-2008-05-15-35). Justis og beredskapsdepartementet.
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-05-15-35?q=utlendingsloven>

Wilken. L (2006). Pierre Bourdieu (p. 118). Roskilde Universitetsforlag.

Østby, (2016, 14. desember) *Fra asylsøker til flyktning - før og etter kriseåret 2015.* Statistisk sentralbyrå. <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/fra-asylsoker-til-flyktning-for-og-etter-krisearet-2015>

Vedlegg

Vedlegg 1: Forespørsel om deltakelse til studien

Forespørsel om å delta i forskningsprosjektet:

Hvordan har flyktning tjenesten utviklet seg fra 2015

Målet med denne studien er å se på hvordan integrering prosessen har utviklet seg fra den forrige flyktning krisen Norge stod ovenfor i 2015. Studien skal også belyse hvordan det er å jobbe i flyktning tjenesten og hvordan migranter føler seg ivaretatt i det norske integreringssystemet.

Jeg ønsker å snakke med deg fordi du er en flyktningkonsulent som har jobbet i flyktning tjenesten siden 2015 og dermed besitter mye relevant erfaring på feltet.

Hva innebærer det for deg å delta?

- Hvis du velger å delta i studien, vil det innebære et intervju på 30-60 minutter
- Informasjonen du forteller, vil bli anonymisert, kan derimot ikke garantere for intern anonymitet.
- Det vil bli tatt lydopptak av intervjuet.

Det er helt frivillig å delta, og du kan trekke deg uten å gi begrunnelse for det.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Alle opplysninger behandles konfidensielt, og i samsvar med personvernregelverket

- De som vil ha tilgang til informasjonen er meg, Marte Thorsen og mine to veiledere Sofia Moratti og Priscilla Ringrose
- Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Lydopptak vil bli oppbevart på ekstern kryptert lagringsenhet. Og ditt navn og person opplysninger vil bli anonymisert.

Prosjektet vil etter planen være ferdig sommeren 2024, når masteroppgaven er levert vil alt av personopplysninger bli slettet.

Dine rettigheter

så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- Å få innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og du kan få utlevert en kopi av opplysninger
- Å få rettet opp opplysninger som kan være feil eller misvisende
- Å få slettet alt av opplysninger om deg
- Du kan sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Studien er meldt til personvernombudet for forskning, SIKT

Hvis du har noen videre spørsmål til studien ta kontakt med:

- Marte Thorsen (tlf: 41249022), epost: marteth97@hotmail.no
- Veileder Priscilla Ringrose (tlf: 90109994), epost: priscilla.ringrose@ntnu.no
- Veileder Sofia Moratti (tlf: 73413064), epost: sofia.moratti@ntnu.no

Med vennlig hilsen

Marte Thorsen

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjonen om hvordan flyktningen tjenesten har utviklet seg siden 2015, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til :

Å delta i intervju

Jeg samtykker at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 2: Intervjuguide

Personlig

Start med å fortell litt om meg selv

- Fortell litt om deg selv
- Hvor lenge har du jobber i flyktning tjenesten?
- Hvor mange ansatte har dere?
- Hva liker du best med jobben din?

Arbeidshverdag

- Fortell litt om arbeidshverdagen deres
- På hvilken måte har jobben din endret seg over de siste årene?
- Hva har vært den største utfordringen for deg de siste årene?
- Hva har vært deres beste prestasjoner?
- Hvilke hvis noen viktige endringer har skjedd i form av retningslinjer og praksis de siste årene?
- Er det noen retningslinjer som dere følger, som kan føles utfordrende å jobbe rundt?

Hvis 2015 ikke kommer opp naturlig, kan du spørre:

- Hvordan var det for deg i 2015, når det Norge tok i mot et stor antall flyktninger?
- Hadde flyktning bølgen i 2015 en påvirkning på deres arbeidshverdag? I hvilken grad?
- Hvor personlig engasjert er man når man jobber i flyktning tjenesten?

Politikk

- Føler du at IMDI og kommunen har klare forventinger av dere som arbeidstaker?
- Etter retningslinjer fra IMDI, er det nok fleksibilitet for dere ansatte å utføre arbeidsoppgaver på en god måte, og i så fall hvordan?
- Ser i medier at noen kommuner har valgt å bosette et mindre antall migranter enn etterspurt, føler du at kommunen har et realistisk blick på hvor mange migranter kommunen kan ta imot?
- Har du noen forslag til hvordan ideelt kunne gjort det lettere for migranter å blitt integrert i det norske samfunnet?

Dette spørsmålet er bare relevant for noen kommuner

- Ser det legges ut engasjement på finn, har dere mulighet til fast ansettelse?
- Opplever dere mye rullering på ansatte i ulike roller i flyktning tjenesten?

